

LATVIJAS TREŠAIS NACIONĀLAIS ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNS

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

Valsts kanceleja

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Par Atvērtās pārvaldības partnerību	3
2. Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna izstrāde	6
3. Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna mērķi	8
4. Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna pasākumi jeb apņemšanās	9
1. apņemšanās: Efektīvāka sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā	9
2. apņemšanās: Vienots tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls un e-pakalpojums "Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana"	14
3. apņemšanās: Latvijas Atvērto datu portāla izveide, iesaistot sabiedrību atvērto datu kopu atlasē	20
4. apņemšanās: Lēmumu pieņemšanas procesa un lobēšanas atklātums	25
5. apņemšanās: Iespēja sabiedrībai interaktīvā veidā iepazīties ar valsts budžeta līdzekļu ieguldījumu un sasniedzamajiem rezultātiem	28
6. apņemšanās: Veicināt efektīva trauksmes celšanas mehānisma izveidi	31
7. apņemšanās: Veicināt izpratni par vērtībām un ētiku valsts pārvaldē	34
8. apņemšanās: Virzīties uz "nulles birokrātiju"	38
9. apņemšanās: Atklātība un efektivitāte publisko iepirkumu jomā	41
10. apņemšanās: Atklātība un atbildība publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldības jomā	47
11. apņemšanās: Atklātība par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, un to patiesajiem labuma guvējiem	52
12. apņemšanās: Pētījumu un datu pieejamība un izmantošana pierādījumos balstītā lēmumu pieņemšanā un sabiedrībā	56
5. Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna īstenošana, uzraudzība un izvērtēšana	60

1

PAR ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS PARTNERĪBU

2011. gadā tika izveidota starptautiska iniciatīva “Atvērtās pārvaldības partnerība” (angļu val. – *Open Government Partnership*, turpmāk – OGP), kurai pievienojās arī Latvija. Šobrīd Latvija ir viena no 75 pasaules valstīm, kas piedalās OGP (kā atsevišķi dalībnieki OGP piedalās arī 15 pasaules pašvaldības).

Katrā dalībvalstī ir nacionālais kontaktpunkts. Saskaņā ar Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2015. gada 8. decembra sēdē lemtu, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, Valsts kanceleja (turpmāk – VK) ir OGP kontaktpunkts Latvijā.

Pievienojoties OGP, Latvija parakstīja Atvērtās pārvaldības deklarāciju¹, apņēmoties īstenot tajā minētos *principus*:

- veicināt informācijas pieejamību par valsts institūciju darbu;
- atbalstīt pilsonisko līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā;
- ieviest augstus ētikas standartus un atbildību valsts institūcijās;
- veicināt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk – IKT) izmantošanu, lai nodrošinātu atklātību, atbildību, un līdzdalību.

OGP deklarācijā teikts: “Cilvēki visā pasaulē pieprasa lielāku pārvaldības atklātību. Tie aicina nodrošināt plašāku pilsonisko līdzdalību sabiedrisko lietu pārvaldē un meklē iespējas padarīt valsts institūcijas atklātākas, atsaucīgākas, atbildīgākas un efektīvākas.”²

Līdzīgi citām valstīm Latvija pievienojās Atvērtās pārvaldības deklarācijai ar atbalsta vēstuli (angļu val. – *letter of intent*), kura tika nosūtīta 2011. gada 14. septembrī.

Balstoties Atvērtās pārvaldības deklarācijā, noteiktas OGP atvērtās pārvaldības *vērtības*, kas ir kopīgas visiem dalībniekiem:

- atklātība;
- atbildība;
- sabiedrības līdzdalība;
- IKT un inovācijas (cik tās palīdz iedzīvināt trīs pirmās vērtības)³.

1 Skatīt: <https://www.opengovpartnership.org/open-government-declaration>

2 Turpat.

3 OGP. “Values Guidance Note”.

Skatīt: <https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGPvaluesguidancenote.pdf>;

OGP. “Government Point Of Contact Manual”, sadaļa “Main Action Plan characteristics”. 2017.

Skatīt: https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP_POC-Manual_2017_EN.pdf (26. -27. lpp.)

Ceturtnā Globālā OGP samita, kas norisinājās 2016. gada 7.–9. decembrī Parīzē, Francijā, deklarācijā uzsvērts, ka atvērtība ir pamats tam, lai mūsu demokrātijas kļūtu iekļaujošākas, taisnīgākas un orientētas uz ilgtspēju.⁴

Lai ieviestu dzīvē OGP iniciatīvu, dalībvalstis regulāri izstrādā divu gadu *nacionālos rīcības plānus*. Visas OGP valstis izstrādā plānus tā, lai tie ļautu sasniegt izvirzītos, kopīgos atvērtās pārvaldības mērķus, proti, augstākminētos principus un vērtības. Plānu izstrādē valstis arī ievēro kopīgas prasības attiecībā uz plāna saturu un struktūru. Attiecībā uz plāna struktūru ir izstrādāta kopīga forma (angļu val. – *action plan template*). Nozīmīgākā prasība attiecībā uz saturu ir plānā ietvert 5–15 apņemšanās (angļu val. – *commitments*), proti, pasākumus vai uzdevumus. Katru apņemšanos apraksta, aizpildot iepriekš sagatavotu, visām valstīm vienotu formu (angļu val. – *commitment template*).⁵ Cits piemērs prasībām attiecībā uz plāna saturu – noteikt vērīenīgas jeb ambiciozas reformas.

Viens no OGP vadmotīviem ir veicināt sabiedrības līdzdalību un informētību. Tādēļ OGP plānos tiek iekļauti pasākumi, kas veicina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā. Papildus sabiedrības iesaiste un informēšana ir arī neatņemama OGP nacionālo rīcības plānu izstrādes un izpildes sastāvdaļa.

Lai OGP valstis vienveidīgi nodrošinātu sabiedrības līdzdalību nacionālo plānu izstrādē un izpildē, izstrādāti OGP Līdzdalības un koprades standarti. Tie ietver trīs pamatprasības:

- informācijas izplatīšana – jāizveido tīmekļvietne, kur tiek nodrošināta regulāra informācija par izstrādi, progresa ziņojumu publicēšana un iespēja sniegt viedokli;
- platforma dialogam – nodrošina ikvienam sabiedrības pārstāvim iespēju iesaistīties plāna izstrādē un paust viedokli par atsevišķu pasākumu projektiem, organizē vismaz vienu publisku sanākumi gadā ar sabiedrības iesaisti par plāna ieviešanu;
- kopīga līdzatbildība – valsts institūcijas un sabiedrības pārstāvji sadarbībā, tajā skaitā izmantojot kopīgu platformu (*multi-stakeholder forum*), izstrādā plāna pasākumus un uzrauga un izvērtē plāna izpildi.⁶

Ievērojot šīs pamatprasības, izveidota tīmekļvietne⁷, rīkotas divas publiskas diskusijas par plāna izstrādi, bet Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome (turpmāk – memoranda padome) iesaistījies plāna izstrādē un veiks tā izpildes uzraudzību. Nodrošināta arī sabiedrības līdzdalība plāna izstrādē, kas sīkāk aprakstīta nākamajā sadaļā.

Par katra nacionālā rīcības plāna izpildi tiek veikti divu veidu izvērtējumi – pašnovērtējumi un neatkarīgie izvērtējumi. Nacionālais kontaktpunkts gatavo vidusposma un nobeiguma

4 Skatīt: http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP-Summit_PARIS-DECLARATION_EN.pdf

5 OGP. "Government Point of Contact Manual". 2017.
Skatīt: https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP_POC-Manual_2017_EN.pdf (sadaļas "Main Action Plan characteristics", "Action Plan Template", "Commitment template", 26. -32. lpp.);
OGP. "OGP National Action Plans". 216.
Skatīt: http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP_NAP-Report_Dec2016.pdf

6 OGP. "OGP Participation and Co-creation Standards". 2017. Skatīt: http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP_Participation-Cocreation-Standards20170207.pdf

7 Skatīt: <http://www.mk.gov.lv/lv/content/atverta-parvaldiba>

pašnovērtējumus (angļu val. – *midterm, end-of-term self-assessment reports*).⁸ Savukārt OGP Neatkarīgā novērtēšanas mehānisma ietvaros tiek gatavoti neatkarīgie ziņojumi – vidusposma progresa ziņojums un nobeiguma ziņojums.⁹ Jāatzīmē, ka OGP Neatkarīgā novērtēšanas mehānisma ietvaros ir tendence identificēt OGP dalībvalstīs atsevišķas ambiciozas un transformatīvas apņemšanās – tās tiek īpaši atzīmētas kā “zvaigžņotās apņemšanās” un tiek popularizētas.

Latvijā kopš pievienošanās OGP izstrādāti divi nacionālie rīcības plāni. Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns bija spēkā no 2015. gada 1. jūlija līdz 2017. gada 30. jūnijam. Tajā tika iekļautas šādas 10 apņemšanās:

- 1) datu un informācijas pieejamība atvērto datu veidā;
- 2) vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls;
- 3) vienota platforma valsts institūciju tīmekļvietnēm;
- 4) atklāta, godīga un profesionāla valdes un padomes locekļu kandidātu atlase publiskās personas kapitālsabiedrībās;
- 5) efektīvāki uzraudzības mehānismi valsts amatpersonu darbībā;
- 6) ilgtspējīgs nevalstisko organizāciju (turpmāk – NVO) finansēšanas modelis;
- 7) iespēja vākt parakstus referendumiem internetā;
- 8) trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojekta izstrāde;
- 9) politisko partiju finansēšanas modeļa izvērtējums;
- 10) vienota valsts pārvaldē nodarbināto ētikas kodeksa izstrāde.¹⁰

Papildu informācija par OGP un Latvijas dalību:

<https://www.opengovpartnership.org>

<http://www.mk.gov.lv/lv/content/atverta-parvaldiba>

8 Skatīt, piemēram, “Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns 01.07.2015.–30.06.2017. Vidusposma izvērtējums”: http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/ogp_2_plana_vidusposma_zinojums_07.10.2016.pdf

9 Informāciju par OGP Neatkarīgā novērtēšanas mehānisma izvērtējumiem skatīt: <https://www.opengovpartnership.org/about/independent-reporting-mechanism>

10 “Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns”. Skatīt: http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/ogp_2_plans_aktualizets_07.10.2016.pdf

2

LATVIJAS TREŠĀ NACIONĀLĀ ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNA IZSTRĀDE

Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna (turpmāk – plāns) izstrādē ievērotas OGP dalībvalstīm noteiktās metodiskās prasības un OGP kopīgie principi un vērtības. Plāns vērsts uz to, lai vienkopus noteiktu rīcības virzienus un pasākumus, kas ļauj Latvijai sevi pozicionēt kā efektīvai un uz atvērtu pārvaldību vērstai valstij, un lai izceltu labās prakses piemērus (plāna izstrāde un saskaņošana sīkāk aprakstīta 1. tabulā).

Lai plāna izstrādes gaitā nodrošinātu pēctecību ar Latvijas Otro nacionālo rīcības plānu, vairāki aktuāli pasākumi tiks turpināti arī šī plāna darbības periodā.

Saskaņā ar OGP dokumentu izstrādes prasībām plāna rīcības virzienu un pasākumu (aņņemšanas) izvēle un izstrāde notika, iesaistot plašu valsts institūciju un sabiedrības pārstāvju loku.

Pēc VK aicinājuma valsts pārvaldes institūcijas sniedza savu redzējumu par problēmām to atbildības jomās un nepieciešamiem uzlabojumiem, kā arī aktīvi iesaistījās plānā ietvertos aņņemšanas izstrādē. Vairākas atbildīgās valsts institūcijas uzņēmās iniciatīvu pašas izstrādāt plānā iekļautās aņņemšanās to atbildības jomās.

Sabiedrības pārstāvji ietver pilsonisko sabiedrību, sociālos partnerus un citas ieinteresētās puses. Saskaņā ar OGP metodiskajām prasībām OGP plānā iesaistāmās ieinteresētās puses var būt – iedzīvotāji, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, valsts institūcijas, pašvaldības, parlaments, akadēmiskās vides pārstāvji, privātais sektors u.c.¹¹

Plāna izstrādē tika nodrošināta sabiedrības pārstāvju iesaiste dažādos tā izstrādes posmos: notika divas sabiedriskas apspriešanas; diskusiju dokuments tika atsevišķi izsūtīts sabiedrības pārstāvjiem, un tas arī bija pieejams publiski viedokļu sniegšanai; NVO, sociālajiem partneriem un citiem sabiedrības pārstāvjiem, kuri piekrita kļūt par šī plāna sadarbības partneriem, bija iespēja iesaistīties konkrētu pasākumu izstrādē un plāna saskaņošanā.

Galvenais VK sadarbības partneris plāna izstrādē bija sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”, ar kuru kopīgi VK rīkoja plāna sabiedriskās apspriedes.

Plāns ir balstīts pierādījumos un Latvijas un citu valstu ar atvērtu pārvaldību saistīto izaicinājumu un labās prakses analīzē. Plānā ņemti vērā saskaņošanas procesā izteiktie ieteikumi, Latvijā un starptautiski veikti pētījumi, starptautiski standarti (īpaši OGP un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) standarti) un citu OGP valstu rīcības plānos ietvertās aņņemšanās.

11 OGP. “OGP Participation and Co-creation Standards”. 2017, skatīt 8 lp.

1. tabula. Plāna izstrādes un saskaņošanas galvenie posmi

2016. gada 20. decembris	VK un sabiedriskās politikas centra “PROVIDUS” diskusija “Atvērtās pārvaldības partnerība un Latvijas Trešā Nacionālā rīcības plāna izstrāde”
2017. gada 17. marts	VK un sabiedriskās politikas centra “PROVIDUS” diskusija “Atvērtā pārvaldība: kādi ambiciozi mērķi nākamajiem gadiem? Atklātība. Atbildība. Līdzdalība. Cīņa pret korupciju” ¹²
2017. gada 25. maijs	Valsts pārvaldes iestādēm un iesaistītajām pusēm nosūtīts, kā arī publiskajai apspriešanai nodots VK diskusiju dokuments “Par Latvijas Trešo nacionālo atvērtās pārvaldības partnerības rīcības plānu”
2017. gada 14. jūnijs	Sanāksme par atklātību publisko iepirkumu jomā
2017. gada 15. jūnijs	Sanāksme par valsts pasūtītu pētījumu publisko pieejamību
2017. gada 22. jūnijs	Sanāksme par atklātību valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības jomā
2017. gada 26. jūnijs	Sanāksme par atklātību par uzņēmumiem un to patiesajiem labuma guvējiem
2017. gada jūnijs	Pasākumus par atvērto datu portālu un interaktīvo valsts budžetu izstrādā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) un Finanšu ministrija (turpmāk – FM)
2017. gada jūnijs – 10. jūlijs	Katra pasākuma elektroniska saskaņošana ar iesaistītajām pusēm
2017. gada 24. jūlijs – 2. augusts	Plāna 10 dienu elektroniskā saskaņošana
2017. gada 18. augusts – 24. augusts	Precizētā plāna piecu dienu elektroniskā saskaņošana

¹² Pēc diskusijas tika apkopots darba materiāls
“Atvērtās pārvaldības partnerības plāns 2017–2019: vēlmju saraksts Latvijas uzdevumiem”.
Skatīt: http://providus.lv/article_files/3299/original/OGPidejuApkopojumsFINAL.pdf?1490952718

3

LATVIJAS TREŠĀ NACIONĀLĀ ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNA MĒRĶI

Plāna mērķis ir noteikt rīcības virzienus un pasākumus Atvērtās pārvaldības partnerības izvirzīto kopīgo mērķu – atklātība, atbildība, sabiedrības līdzdalība un IKT izmantošana – sasniegšanai Latvijā.

Katra plānā iekļautā apņemšanās atbilst vienam vai vairākiem Atvērtās pārvaldības partnerības mērķiem jeb vērtībām.¹³

Atvērtās pārvaldības mērķu sasniegšanai plānā ietvertās 12 apņemšanās ir vērstas uz atklātu, atbildīgu, efektīvu, kopīgās vērtībās balstītu un sabiedrību iesaistošu valsts institūciju darbu¹⁴ un lēmumu pieņemšanas procesu, sabiedrībai noderīgas informācijas publiskošanu un datu atvēršanu, un atbildīgu valsts resursu pārvaldību.

Plāna mērķis ir dot vienotu ietvaru atvērtās pārvaldības reformām dažādās nozarēs un politikas jomās, iezīmējot būtiskākos kopīgos un sasniedzamos rezultātus. Plāns ir arī iespēja veicināt Latvijas starptautisko atpazīstamību, ar Latvijas labās prakses piemēriem iepazīstinot citas valstis.

Plāns arī veicina ANO Ilgtspējīgas attīstības 16. mērķa īstenošanu Latvijā, jo vairāki tā pasākumi atbilst diviem tā apakšmērķiem – “Attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos” (16.6. apakšmērķis) un “Nodrošināt elastīgu, iekļaujošu, iesaistošu un pārstāvniecisku lēmumu pieņemšanu visos līmeņos” (16.7. apakšmērķis).

13 Skatīt sadaļu “Latvijas Trešā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna pasākumi jeb apņemšanās”. Pie katras apņemšanās norādīts – “Kā apņemšanās atbilst OGP vērtībām?”.

14 “Valsts institūciju darbā” šeit lietots plašā nozīmē, ietverot amatus, kas izveidoti izpildu, likumdošanas un tiesu varas institūcijās.

4

LATVIJAS TREŠĀ NACIONĀLĀ ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNA PASĀKUMI JEB APŅEMŠANĀS

1. APŅEMŠANĀS

EFEKTĪVĀKA SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA LĒMUMU PIEŅEMŠANAS PROCESĀ

IZPILDES TERMIŅŠ

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Pilsoniskā līdzdalība ir svarīga ikvienas valsts attīstībai, jo tas ir mehānisms plašākas sabiedrības vajadzību un interešu apkopošanai un nodošanai lēmumu pieņēmējiem. Vienlaikus ir jāstiprina arī līdzdalības kultūra, sekmējot konstruktīvu un mērķorientētu sadarbību.

Sabiedrības līdzdalības iespēju nodrošināšanu Latvijā nosaka Satversmes 65., 101. un 104. pants. MK 2009. gada 25. augusta noteikumi Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”¹⁵ nosaka sabiedrības līdzdalības kārtību Saeimas, MK, valsts pārvaldes iestāžu, plānošanas reģionu un pašvaldību attīstības plānošanas procesā.

Minētie MK noteikumi paredz plašas sabiedrības līdzdalības iespējas. Piedalīties ir iespējams, sākot ar dokumenta ierosināšanu (tai skaitā problēmu konstatēšanā un politikas alternatīvu noteikšanā) līdz tā ieviešanas uzraudzībai un novērtēšanai. Sabiedrība var iesaistīties darba grupās, konsultatīvajās padomēs, sabiedriskās apspriedēs, publiskajā apspriešanās, rakstiski sniegt viedokli vai atzinumu un citos veidos. Darbu uzsākot, iestādei ir uzdevums plānot sabiedrības līdzdalību un izvēlēties tādus tās veidus, kas veicina efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības iesaisti.

Dažādos formātos diskutējot par minēto MK noteikumu īstenošanas praktiskajiem aspektiem, secināts, ka normatīvajā regulējumā viss ir skaidri noteikts un saturiski apjomīgi grozījumi nav nepieciešami, taču būtiskākā problēma ir zemā izpratne par sabiedrības līdzdalības nozīmi un

¹⁵ Skatīt: <https://likumi.lv/doc.php?id=197033>

ieguvumiem no tās, kā arī sabiedrības vajadzībām atbilstošu metožu izmantošana sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai gan valsts pārvaldē, gan pašvaldībās.

Pietrūkst uzraudzības mehānisma minēto MK noteikumu izpildes kontrolei, īpaši pašvaldībās. Arī valsts pārvaldē nereti sabiedrības iesaistes pasākumi nav pietiekami efektīvi un atklāti.

Tādēļ veicami pasākumi izpratnes un izglītības veicināšanai par sabiedrības līdzdalības procesos izmantojamajām iespējām un ieguvumiem no sabiedrības līdzdalības, sekmējot domāšanas un rīcības maiņu valsts pārvaldē un pašvaldībās par sabiedrības līdzdalību.

Svarīgi arī izplatīt labās prakses piemērus. Pēc nevalstiskā sektora iniciatīvas 2005. gadā tika noslēgts Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorands (turpmāk – memorands). Kopš 2014. gada, kad tika atjaunots memoranda saturs, tā mērķis ir sekmēt efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas valsts pārvaldes darbību, nodrošinot pilsoniskās sabiedrības attīstību un iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos visos līmeņos un posmos valsts pārvaldē, tādējādi veicinot demokrātiskas valsts pamatelementa – pilsoniskās sabiedrības – līdzdalību un attīstību. 2017. gadā memorandam pievienojušās vairāk nekā 400 NVO, t. sk. vairākas no tām apvieno un pārstāv daudzu NVO intereses.

Memoranda īstenošanu nodrošina konsultatīva institūcija – memoranda padome, kuras sastāvā darbojas valsts pārvaldes noteiktie un NVO pašu ievēlēti pārstāvji. Memoranda padome ir kļuvusi par nozīmīgu platformu, kur ik mēnesi diskutēt par jautājumiem, kas skar NVO sektoru pēc būtības un kopumā, ka arī līdzdalības iespējas. Kopumā kā memoranda padomes darbības ieguvumi minami šādi aspekti – tiek aktualizēti horizontālie NVO sektora jautājumi, tiek nodrošinātas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu, notiek komunikācija un atgriezeniskā saite starp NVO un valsts pārvaldi.

Viens no memoranda padomes darba plāna uzdevumiem 2017. gadā ir izstrādāt vadlīnijas konsultatīvo padomju darbībai. Vadlīniju mērķis ir skaidrot labas prakses principus rezultātu sasniegšanai konsultatīvo padomju darbā, kuru mērķis ir efektīvāk izmantot sabiedrības līdzdalību kā resursu nozares politikas izstrādē un īstenošanā. Pēc apstiprināšanas vadlīnijas plānots nosūtīt visām nozaru ministrijām, aicinot noteiktos principus ņemt vērā ministriju un to padotības iestāžu konsultatīvo padomju darbībā. Plānots par vadlīnijām informēt pasākumos par līdzdalības nozīmi.

Memoranda padomes darba plānā ietverti arī citi uzdevumi, piemēram, plānots par NVO darbību plašāk informēt pašvaldības.

Līdzīgs labās prakses piemērs sabiedrības iesaistē lēmumu pieņemšanā, kuri to skar, ir Sabiedrības integrācijas fonda (turpmāk – SIF) pārvaldības mehānisms. Viens no SIF uzdevumiem ir atbalstīt publiskā un nevalstiskā sektora attīstības programmas un projektus. Tādēļ SIF padomē līdztekus valsts institūciju pārstāvjiem ir seši NVO pārstāvji.

Sadarbības līdzdalību lēmumu pieņemšanā veicina arī nevalstiskais sektors un citi sabiedrības pārstāvji. Piemēram, šobrīd jau ar biedrības “Sabiedrības Līdzdalības Fonds” uzturētā portāla ManaBalss.lv¹⁶ palīdzību iedzīvotāji var ierosināt jaunas likumdošanas iniciatīvas. Portāla ManaBalss.lv ietvaros plānots īstenot jaunu projektu “ParVaiPret”, kura ietvaros sabiedrības

¹⁶ Skatīt: www.manabalss.lv

pārstāvjiem būs iespēja izteikt viedokli, digitāli balsojot par svarīgākajiem likumprojektiem un lēmumiem, kurus izskatīs Saeimas plenārsēdē. Paust viedokli par iedzīvotāju ierosinātu likumdošanas iniciatīvu, lai tā tiktu iesniegta Saeimā, var, parakstoties Vienotajā valsts un pašvaldību pakalpojumu portālā www.latvija.lv, kādā no 119 pašvaldībām vai pie zvērināta notāra, tomēr par šīm iespējām ne visi iedzīvotāji ir informēti¹⁷.

Kopumā ne visām sabiedrības grupām, īpaši reģionos, ir pieejama pietiekama informācija par dažādām sabiedrības līdzdalības iespējām lēmumu pieņemšanas procesā un iesaistes iespējām valsts un pašvaldību institūciju darbā. Informatīvus pasākumus par sabiedrības līdzdalības nozīmi un iespējām var veikt, piemēram, sadarbībā ar valsts vienotajiem klientu apkalpošanas centriem.

Aktuāls jautājums ir, kā pēc būtības stiprināt interešu aizstāvības kapacitāti nevalstiskajā sektorā un veicināt to NVO attīstību, kuras veic sabiedrības līdzdalības funkciju. Tieši interešu aizstāvībai un sabiedrības mobilizācijai NVO rīcībā nav pietiekamu līdzekļu, līdz ar to iepriekšminētajām aktivitātēm būtiski piesaistīt valsts atbalstu. Minētais iemesls bija pamats valsts budžeta finansēta “NVO fonda” izveidei 2015. gadā, kura ietvaros laikposmā līdz 2018. gadam katru gadu tiek piešķirti 400 000 EUR, kuri pieejami NVO atklātā konkursā. Par finansējumu no 2019. gada būs jālemj 2018. gadā.

Veicināt sabiedrības līdzdalību Latvijā var palīdzēt citu OECD valstu piemēri, kas iekļauti OECD sabiedrības līdzdalības labās prakses datubāzē¹⁸, un OECD vadlīnijas “Labās prakses principi ieinteresēto pušu iesaistei”¹⁹, kuras drīzumā iecerēts apstiprināt.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Veicināt efektīvāku sabiedrības līdzdalību valsts institūciju un pašvaldību darbā un lēmumu pieņemšanas procesā, tajā skaitā – izmantojot tehnoloģijas:

- informēt par sabiedrības līdzdalības iespējām valsts institūciju un pašvaldību darbā un lēmumu pieņemšanas procesā, tajā skaitā e-vidē un izmantojot NVO kā resursu informācijas izplatīšanai;
- apkopot sabiedrības līdzdalības labās prakses piemērus un izvērtēt sabiedrības līdzdalības atbilstību starptautiski atzītiem principiem un labai praksei;
- uzlabot sabiedrības informētību un iesaisti valsts pārvaldes darbā, ieviešot vienotu tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālu (sasaiste ar plāna 2. apņemšanos) un valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienoto platformu;
- nodrošināt sabiedrības līdzdalību publiskojamo atvērto datu kopu izvēlē. Veicināt sabiedrības informētību par publiskotām atvērto datu kopām un to izmantošanas iespējām (sasaiste ar plāna 3. apņemšanos);

17 Informācija par vēlētāju iniciatīvām ir pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļvietnē, tajā skaitā sadaļā “Kur parakstīties?” (<https://www.cvk.lv/pub/public/31168.html>) un infografikā “Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas” (https://www.cvk.lv/pub/upload_file/2015/Infografika_veletaju%20iniciativas.pdf)

18 Skatīt: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/pilot-database-on-stakeholder-engagement-practices.htm>

19 Skatīt: <http://www.oecd.org/governance/regulatory-policy/public-consultation-best-practice-principles-on-stakeholder-engagement.htm>

- popularizēt un paplašināt valsts pārvaldes pasākumu tiešraižu izmantošanu;
- izmantot datus, tajā skaitā atvērtos datus, un pierādījumus tiesību aktu izstrādē un izvērtēšanā un sekmēt tiesību aktu izstrādes laikā radīto datu pieejamību sabiedrībai;
- paplašināt reģionālo NVO koordinatore funkcijas ar uzdevumu nodrošināt aktivitātes pilsoniskās izglītības un konsultācijas līdzdalības veicināšanas jomās;
- sniedzot valsts finansējumu nevalstiskā sektora attīstībai, prioritāri atbalstīt sabiedrības iesaisti un līdzdalību lēmumu pieņemšanas un demokrātiskos procesos;
- sadarbības partneriem veicināt sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā Saeimā (portāla ManaBalss.lv projekts “ParVaiPret”).

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, īstenojot analītiskus un informatīvus pasākumus, veicinot izpratni un stiprinot sabiedrības līdzdalību, tajā skaitā izmantojot centralizētas platformas. Apņemšanās tiks īstenota, sniedzot valsts atbalstu interešu aizstāvības kapacitātes nevalstiskajā sektorā stiprināšanai un tām NVO, kas veic sabiedrības līdzdalības funkciju.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst OGP vērtībām – atklātība un sabiedrības līdzdalība. Apņemšanās ļaus nodrošināt plašāku informāciju par sabiedrības līdzdalības iespējām un veicinās izpratni par to. Apņemšanās uzlabos iespējas sabiedrībai ietekmēt lēmumus, kuri to skar, sabiedrības līdzdalības iespējas un tādējādi veicinās kvalitatīvāku un atbildīgāku lēmumu pieņemšanu.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar citiem plānošanas dokumentiem

Apņemšanās ir izstrādāta sasaistē ar citu izstrādē esošu iniciatīvu “Datos balstīta valsts un sabiedrība” un tajā iecerētajiem pasākumiem datos balstīta sabiedrības iesaistes publiskās pārvaldības procesos veicināšanai.

Sasaiste ar starptautiskām saistībām

ANO Ilgtspējīgas attīstības 16.7. apakšmērķis “Nodrošināt elastīgu, iekļaujošu, iesaistošu un pārstāvētisku lēmumu pieņemšanu visos līmeņos”.

STARPPOSMA MĒRĶI ²⁰

1. Stiprināt interešu aizstāvības kapacitāti nevalstiskajā sektorā un to NVO attīstību, kas veic sabiedrības līdzdalības funkciju valsts programmas „NVO fonds” ietvaros

01.01.2018. - 31.12.2018.

2. Izvērtēt sabiedrības līdzdalības atbilstību OECD vadlīnijām “Labās prakses principi ieinteresēto pušu iesaistei”. Apkopot un popularizēt sabiedrības līdzdalības iespējas un labās prakses piemērus, tajā skaitā rīkojot apmācības politiku izstrādātājiem valsts un pašvaldību institūcijās

01.01.2018. - 31.12.2018.

3. Izstrādājot sabiedrības integrācijas politikas plānu 2019.–2025. gadam, reģionālo NVO koordinātoru funkcijas paplašināt ar uzdevumu nodrošināt aktivitātes pilsoniskās izglītības un konsultācijas līdzdalības veicināšanas jomās

2017. gada 1. pusgads - 2019. gada 1. pusgads

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja, Sabiedrības integrācijas fonds un Kultūras ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”

Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”

Biedrība “Sabiedrības Līdzdalības Fonds”

Biedrība “Datu skola”

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte
(politikas zinātnes un informācijas un bibliotēku zinātnes pārstāvji)

Biedrība „Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā”

²⁰ Sadaļas nosaukums angļu valodā: Milestone Activity with a verifiable deliverable (skatīt avotu 5. zemspītras piezīmē).

VIENOTS TIESĪBU AKTU PROJEKTU IZSTRĀDES UN SASKAŅOŠANAS PORTĀLS UN E-PAKALPOJUMS "TIESĪBU AKTU PROJEKTU SABIEDRISKĀ APSPRIEŠANA"

IZPILDES TERMIŅŠ

2017. gada 2. pusgads – 2020. gada 4. ceturksnis

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Sadrumstalots un neviendabīgs tiesību aktu projektu izstrādes, saskaņošanas un apstiprināšanas process, liels neautomatizētu darbību apjoms, novecojošas sistēmas (platformas)

MK iesniedzamos tiesību aktu projektus (turpmāk – TAP), attīstības plānošanas dokumentu projektus un citus dokumentus izstrādā nozaru ministrijas, to padotības iestādes un Ministru prezidenta padotības iestādes. TAP un citu dokumentu izstrādē šobrīd netiek izmantotas īpašas izstrādes programmatūras. Katra iestāde sava resora noteiktajā vidē izstrādā TAP un to virza izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē (turpmāk – VSS), MK un Ministru kabineta komitejas (turpmāk – MKK) sēdēs. TAP saskaņošana ar citām iestādēm un izziņas sagatavošana ir manuāls darbs, kas prasa veikt daudz neautomatizētu darbību, kā arī tiek uzkrāti, dublēti dati, un viena un tā pati informācija tiek uzturēta katrā resorā atsevišķi. TAP saskaņošana notiek ar vairāku kanālu starpniecību, kas neveido vienu skaidri saprotamu plūsmu.

Apgrūtināta sabiedrības līdzdalība

Sabiedrības iesaisti attīstības plānošanas procesā nosaka 2009. gada 25. augusta MK noteikumi Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā". Ministrija, kura plāno izstrādāt attīstības plānošanas dokumenta projektu vai TAP, kas būtiski maina esošo regulējumu vai paredz ieviest jaunas politiskās iniciatīvas, kā vienu no sabiedrības līdzdalības veidiem nodrošina dokumenta vai idejas apraksta publicēšanu savā tīmekļvietnē un nosaka termiņu viedokļu sniegšanai. Sabiedrības viedoklis atspoguļojams attīstības plānošanas dokumentā vai TAP sākotnējās ietekmes izvērtējumā. Sabiedrības locekļiem nav iespēja vienuviet iepazīties ar visiem izstrādes procesā esošajiem TAP, sniegt savu viedokli par tiem un pieteikties uz jaunumu saņemšanu.

Sabiedrības viedokli nav iespējams sniegt vienuviet par interesējošo TAP visā tā izstrādes un attīstības posmā, jo atsevišķi viedokli var sniegt TAP izstrādes, attīstības un plānošanas laikā; TAP izsludināšanas un izskatīšanas VSS laikā; TAP izskatīšanas MKK laikā un atsevišķi arī MK izskatīšanas laikā. Tas rada sadrumstalotu un no sabiedrības skatupunkta necaurspīdīgu viedokļa sniegšanas procesu, kā arī nepietiekamu atgriezenisko saiti no TAP izstrādātāja.

TAP izstrādes un saskaņošanas kontroles sadrumstalotība

VK dokumentu aprites un uzdevumu kontroles sistēmā DAUKS organizē arī uzdevumu izpildes kontroli. Sistēmā DAUKS ir ievadīti uzdevumi, piemēram, likumā paredzēts pilnvarojums MK izdot noteikumus, MK sēdes protokolā ministrijai dots kāds uzdevums (ministrijām doto uzdevumu skaits: 2011. gadā – 4497; 2012. gadā – 4455; 2013. gadā – 5137; 2014. gadā – 4131; 2015. gadā – 3562; 2016. gadā – 3243).

Pašreizējā kontroles kārtība un rīki neļauj operatīvi izsekot un ietekmēt TAP izstrādes termiņus, jo izstrādes uzraudzība tiek veikta katrā ministrijā atsevišķi. TAP portāla ieviešana ļaus vienuviet sekot un uzraudzīt TAP izstrādes statusu visā tā dzīves ciklā (plānošana, izstrāde, izsludināšana VSS, saskaņošana un iesniegšana MK), tādējādi būtiski samazinot TAP izstrādes kavējumu riskus.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

- MK lēmumu pieņemšanas procesa modernizēšana, nodrošinot efektīvāku un ātrāku valsts pārvaldes TAP izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles procesu.
- Uzlabot sabiedrības līdzdalības vidi tiesību aktu jaunrades procesā, tādējādi iedzīvinot atvērtās pārvaldības principu²¹ un iniciatīvas un nodrošinot atbilstību Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādņem 2014.–2020. gadam²².

Rezultāta rādītāji (sasniegtā vērtība trīs gadus pēc projekta beigām):

- 165 institūcijas (organizācijas), kas izmanto koplietošanas risinājumu “Vienotā tiesību aktu projektu izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles vide”, t. sk. 115 valsts pārvaldes institūcijas un 50 NVO (t. sk. valdības sociālo un sadarbības partneru organizācijas);
- tehnisko (neautomatizēto) darbību īpatsvars TAP sagatavošanas un saskaņošanas procesā sasniegs 33 % no esošajiem 100 %;
- trīs atkalizmantošanai un koplietošanai pieejamās saturiskās datu kopas, kas tiek publicētas Latvijas Atvērto datu portālā;
- publiskā elektroniskā pakalpojuma “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana” izmantošanas pieaugums līdz 85 % no visiem iesniegtajiem viedokļiem.

Iznākuma rādītāji:

- četri pilnveidoti darbības procesi;
- ieviests TAP portāls;
- ieviests publiskais e-pakalpojums “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana”.

21 Skatīt: <http://www.opengovpartnership.org/country/latvia/commitment/improving-quality-involvement-society-and-civil-society-organisations>

22 Skatīt: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/5072>

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, īstenojot Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) projektu.²³

Projekta mērķa grupas ir iedzīvotāji, valsts tiešās pārvaldes iestādes, pašvaldības, NVO (t.sk. valdības sociālo un sadarbības partneru organizācijas), saimnieciskās darbības veicēji.²⁴

- Sabiedrības locekļiem šobrīd, lai iepazītos un sniegtu viedokli par izstrādē esošu TAP, nepieciešams sekot līdzi visu ministriju tīmekļvietnēm, kurās tiek publicēti nozares TAP, turklāt nav iespējams izsekot TAP dažādās tā attīstības stadijās un pārliecināties, vai iepriekšējā posmā izteiktais viedoklis ir ņemts vērā nākamajā posmā. Vienota TAP portāla izveide dos iespēju vienuviet sekot līdzi lēmumu pieņemšanas procesam un TAP izstrādei, sākot no idejas līdz lēmumam MK. Izmantojot e-pakalpojumu “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana”, būtiski paplašināsies sabiedrības līdzdalības iespējas TAP un attīstības plānošanas dokumentu projektu izstrādē. Ikvienam sabiedrības loceklim būs iespēja pārskatīt visas sabiedriskās apspriešanas, kā arī, ja sabiedriskā apspriešana ir aktīva, sniegt viedokli par TAP redakciju. Vienlaikus tiks sekmēta pilsoniskās sabiedrības attīstība, pilnveidojot iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības prasmes un iespējas iesaistīties sabiedrībai kopīgu jautājumu risināšanā. Tiks palielināta sabiedrības uzticēšanās valsts varai, kas ir balstīta uz tiesiskuma stiprināšanu, sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes procesos un kvalitatīvu valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu.
- Tiesību aktu izstrādātājiem valsts pārvaldē būtiski tiks mazināts administratīvais slogs, kas ir saistīts ar tehniska rakstura darbību veikšanu, sagatavojot un saskaņojot TAP, ļaujot vairāk laika veltīt dokumenta satura kvalitātei. Lielākais ieguvums būs, ka visa informācija par TAP dzīves ciklu, sākot no darba uzdevuma par TAP izstrādāšanu, starpinstitucionālās saskaņošanas, kontroles, sabiedrības iesaistīšanas jautājuma publiskajā apspriešanā līdz lēmuma pieņemšanai MK un datu nodošanai tālākai lēmuma pieņemšanai Saeimā vai publicēšanai LR oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”, būs pieejama vienuviet – TAP portālā, nevis sadrumstalota dažādās sistēmās vai tīmekļvietnēs. Ērtākai dokumenta izstrādei TAP portālā būs iestrādāti dažādi automātiski formēšanas mehānismi un palīg līdzekļi, piemēram, elektroniskā tiesību aktu izstrādes rokasgrāmata, dažādas dokumentu veidnes un šabloni, juridisko terminu vārdnīca u. c. palīg līdzekļi.
- Ar TAP portāla izveidi tiks optimizēti ministriju resursi, jo tiks izveidota vienota ministriju un to padotības iestāžu TAP izstrādes darba vide, izslēdzot nepieciešamību katrai ministrijai uzturēt savu atsevišķu vidi TAP izstrādei. Tāpat ministriju dokumentu vadības sistēmās nebūs jāuztur ar TAP izstrādi, apriņķi un kontroli saistītā informācija. Tiks optimizēta arī VK darba vide, no dokumentu apriņķi un uzdevumu

23 Eiropas Savienības fondu 2014.–2020. gada darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskas pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" Valsts kancelejas projekts "Vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls".

24 Ja Valsts reģionālās attīstības aģentūra ievieš atbilstošu autentifikācijas risinājumu.

kontroles sistēmas DAUKS iekļaujot TAP portālā ar TAP izstrādi un apriti saistītās funkcijas (reģistrēšanu, apstrādi, pieņemto dokumentu formēšanu, parakstīšanu, sēžu darba kārtību un protokolu gatavošanu un nosūtīšanu). Pilnībā tiks izslēgta papīra dokumentu aprīte, ja vien tiesību aktos nebūs noteikts citādi. Tādējādi tiks nodrošināta un sekmēta starpiestāžu procesu pilnveidošana.

- NVO (t. sk. valdības sociālo un sadarbības partneru organizācijas) šobrīd savus atzinumus sniedz gan papīra veidā, gan elektroniski. Pēc TAP portāla ieviešanas visi atzinumi tiks sniegti caur personalizētiem lietotāju kontiem. Tas nodrošinās, ka kopš TAP portāla ieviešanas ekspluatācijā visa ar TAP saistītā informācija tiks uzglabāta strukturētā veidā un būs ērti un ātri izmantojama. Taču pārejas periodā NVO varēs savus atzinumus iesniegt dokumentu veidā, izmantojot e-pastu vai dokumentu integrācijas vidē. TAP portāls nodrošinās gan pašvaldību un pašvaldības pārstāvošo organizāciju, gan NVO līdzdalību TAP izstrādē un saskaņošanā, paredzot šādas iespējas: TAP portālā sekot vispārpieejamo TAP izstrādes, saskaņošanas un apstiprināšanas gaitai un saskaņošanas procesā tiešsaistē strādāt TAP portālā, t. sk. sniegt savu viedokli par izstrādāto TAP.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās pilnībā atbilst OGP vērtībām, jo ievērojami tiks uzlabota sabiedrības līdzdalības vide tiesību aktu jaunrades un lēmumu pieņemšanas procesā.

Nodrošinot lielāku informācijas pieejamību un kvalitatīvāku informācijas sniegšanu, TAP portālā tiks izveidota publiskā daļa, kurā sabiedrībai būs pieejama visa ar tiesību akta izstrādi saistītā vispārpieejamā informācija, kas tiks grupēta iespējami ērtā veidā, nodrošinot skaidru un viegli atrodamu informāciju.

Apņemšanās ietvaros tiks izveidotas trīs atkalizmantojamo datu kopas:

- TAP (vispārpieejamā informācija – tiesību akts un tā anotācija);
- tiesību aktu klasifikators;
- politikas jomu klasifikācija.

Nodrošinot iespēju sabiedrībai ietekmēt lēmumus, kas to skar, tiks izstrādāts un ieviests publiskais e-pakalpojums “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana”. Ikvienam sabiedrības loceklim būs iespēja pārskatīt visas sabiedriskās apspriešanas un sniegt viedokli par TAP redakciju, ja sabiedriskā apspriešana ir aktīva, tādējādi nodrošinot līdzdalības iespējas.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Projekta kopējās izmaksas

1 450 000 EUR (t.sk. ERAF finansējums 1 232 500 EUR, valsts budžeta finansējums 217 500 EUR).

Sasaiste ar tiesību aktiem, plānošanas un starptautiskiem dokumentiem

- Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā MK iecerēto darbību 35. punkts: “[..] Ieviesīsim e-pārvaldi publisko iestāžu darbā un pakalpojumu sniegšanā”;
- MK 2016. gada 3. maija rīkojums Nr. 275 “Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai” kā Tautsaimniecības stiprināšanas prioritāru rīcības plāna pasākumu – “Izveidot vienoto tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālu”;
- Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam nosaka vienotas tiesību aktu un attīstības plānošanas dokumentu saskaņošanas platformas izveidi;
- IKT mērķarhitektūras ceļa karte nosaka sabiedrības iesaistīšanu tiesību normu izstrādē un politikas plānošanā caur TAP izstrādes un saskaņošanas (koprades) portālu;
- OGP principu ieviešana.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Vienotā TAP izstrādes un saskaņošanas portāla izstrāde un ieviešana
20.12.2017. - 31.12.2020.

2. Vienotā TAP izstrādes un saskaņošanas portāla lietošanai nepieciešamo normatīvo regulējumu izmaiņas
01.10.2018. - 31.03.2020.

3. E-pakalpojuma “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana” izstrāde un ieviešana
01.04.2019. - 30.06.2020.

4. Darbības procesu uzlabošana
15.11.2017. - 31.12.2020.

5. Datu kvalitātes pilnveide un datu atkalizmantošanas nodrošināšana, sagatavojot atkalizmantojamo datu kopas un publicējot tās Latvijas Atvērto datu portālā
01.07.2018. - 31.12.2020.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija,
Tieslietu ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība “Datu skola”

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

LATVIJAS ATVĒRTO DATU PORTĀLA IZVEIDE, IESAISTOT SABIEDRĪBU ATVĒRTO DATU KOPU ATLASĒ

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Publiskā pārvalde nepietiekami publicē atvērto datus

Atbilstoši 2015. gada “Latvijas e-indeks” pētījumam²⁵ iestādes vairumu no informācijas resursiem izmanto iekšējiem nolūkiem. Tāpat nav pieejami koplietošanas risinājumi, kas ļautu viegli publicēt atkalizmantojamos, t. sk. atvērto, datus, nodrošinot metadatu pievienošanu, meklēšanu, vizuālo attēlošanu. Līdz ar to piekļuve šādiem datiem (ja tādi ir) šobrīd ir fragmentēta un nestandartizēta, kas apgrūtina to izmantošanu. Latvijā atvērto datus pēc savas iniciatīvas publicē atsevišķas iestādes (Uzņēmumu reģistrs, Centrālā statistikas pārvalde, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Rīgas dome u. c. iestādes).

Daudzi vērtīgi dati nav pieejami, jo to apkopošana un izsniegšana ir maksas pakalpojums

Piemēram, lai gan Valsts zemes dienesta pārziņā esošā Valsts adrešu reģistra aktuālie teksta dati ir pieejami ikvienam interneta lietotājam Valsts zemes dienesta tīmekļvietnē, tomēr informācijas izsniegšana no Valsts adrešu reģistra ir maksas pakalpojums, jo datu nodošanu par maksu finansē pašu datu apkopošanas un radīšanas izmaksas. Šos datus nav iespējams padarīt atvērto bez finansēšanas modeļa maiņas, piemēram, Valsts adrešu reģistra gadījumā datus būs iespējams padarīt atvērto tikai tad, ja, sākot ar 2018. gadu, tiks piešķirta ikgadēja valsts budžeta dotācija 53 368 EUR apmērā. Līdzīga situācija ir arī citās iestādēs, kas apkopo vērtīgu informāciju un kur tās apkopošanai nepieciešamie līdzekļi tiek iegūti no maksas par šo pašu datu pārdošanu.

Princips “Atvērta pēc noklusējuma” nav standarta prakse Latvijas valsts pārvaldē

2013. gadā Eiropas Savienība (turpmāk – ES) pieņēma direktīvu 2013/37/ES ar mērķi ieviest vienotu praksi un noteikumus visās dalībvalstīs valsts pārvaldes informācijas atkalizmantošanā. Latvijā 2015. gadā atbilstoši grozījumi tika iestrādāti Informācijas atklātības likumā. Atbilstoši direktīvai arī Latvijā atvērto dati ir jāpublicē “iestādei pēc savas iniciatīvas, ja tas ir

²⁵ Skatīt: <http://www.eindekss.lv/lv/6-rezultati>

lietderīgi”, kas nozīmē brīvprātības principu datu publicēšanā un neveicina vispārēju “atvērts pēc noklusējuma” principa ievērošanu.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Izveidot efektīvu Latvijas valsts un pašvaldību iestāžu Atvērto datu portālu www.data.gov.lv un veicināt datu atvēršanu:

- lai veicinātu publiskās pārvaldes datu atvēršanu, izstrādāt un izskaidrot datu publicēšanas formātus, standartus, metodiku;
- iestrādāt grozījumus normatīvajos aktos, nosakot Latvijas Atvērto datu portāla darbību, ievērojot personas datu aizsardzības prasības un principus;
- identificēt pieprasījumu pēc konkrētām datu kopām, tajā skaitā:
- izvērtēt ieguvumus un iespējas, mainot datu finansēšanas modeli;
- kopā ar sadarbības partneriem apkopot prioritāri atveramo datu kopu sarakstu, kuru atvēršana ir sabiedrības interesēs.

Rezultāta rādītāji (sasniežamā vērtība trīs gadus pēc projekta beigām):

- palielinās datu apjoms Atvērto datu portālā (ieguldījums publiskā sektora vidējā informācijas atkalizmantošanas indeksā (2015.g. – 0 punkti, trīs gadus pēc projekta beigām – 100));
- apkopots prioritāri publicējamo datu kopu saraksts un vērtīgu datu atvēršanas ieguvumi;
- īstenots vajadzību monitorings, pastāvīgi analizējot un uzraugot situāciju valsts pārvaldes iestādēs;
- apzinātas sabiedrības vajadzības pēc datiem, noskaidrots to izmantošanas apjoms un apmierinātība ar pieejamajiem datiem.

Iznākuma rādītāji:

- publicētas 120 datu kopas Atvērto datu portālā;
- izstrādāta metodika datu publicēšanai Atvērto datu portālā;
- veikts vajadzību monitorings.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, pakāpeniski publicējot valsts pārvaldes iestāžu rīcībā esošās datu kopas.

Aktivitātes mērķgrupa ir valsts pārvaldes iestādes, iedzīvotāji un komersanti, kuriem tiek nodrošināta piekļuve informācijai bez maksas.²⁶

- **Sabiedrības locekļiem.** Padarot valsts pārvaldes datus publiski pieejamus, iedzīvotājiem nebūs jāsakaras ar birokrātiju, lai iegūtu datus no iestādēm. Datiem varēs piekļūt attālināti. Iedzīvotāji varēs novērtēt valsts pārvaldes darbību, rezultātos rādītājus. Iedzīvotāji varēs izteikt savu viedokli par datu kopām, kuras viņi vēlas, lai tiktu publiskas, portālā veicot balsojumu.
- **Valsts pārvaldes iestādēm.** Publicējot arvien vairāk datu kopu, valsts un pašvaldību iestādes uzlabos komunikācijas iespējas ar iedzīvotājiem, tādā veidā uzlabojot valsts pārvaldes tēlu sabiedrības uztverē. Sabiedrības locekļiem ir iespēja sniegt savu vērtējumu un ekspertīzi valsts pārvaldei, balstoties uz pieejamās informācijas un datu apstrādi un analīzi. Tādējādi valsts pārvalde palielina savas darbības efektivitāti, gūstot ārēju novērtējumu.
- **Uzņēmējiem.** Jo vairāk datu kopu tiks publiskas, jo lielākas iespējas ir tās izmantot, attīstot vai radot jaunus pakalpojumus. Tādā veidā tiek veicināta ekonomiskā izaugsme.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās pilnībā atbilst OGP vērtībām, jo tā ļaus uzlabot sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei, palielināsies valsts pārvaldes darbības caurspīdīgums, pieaugs datu atkalizmantojamība un pēc Atvērto datu portāla apmeklētības un izmantošanas būs iespēja secināt, kādas datu kopas sabiedrība izmanto.

Nodrošinot lielāku informācijas pieejamību un kvalitatīvāku informācijas sniegšanu, Atvērto datu portālā tiks publicētas arvien jaunas datu kopas. Palielināsies iedzīvotāju piekļuve metadatiem. Sabiedrība varēs iesaistīties datu kopu publiskošanā, veicot balsojumu pašā portālā. Dati tiks publicēti ērtā, viena formāta veidā.

Sabiedrībai tiks nodrošināta iespēja paust savu vēlmi, kuras datu kopas atvērt publiskai lietošanai. Jebkurš indivīds varēs izmantot atvērtās datu kopas sev nepieciešamajā veidā. Tiks palielināta sabiedrības uzticēšanās valsts varai, kas ir balstīta uz atklātību, sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes procesos un mūsdienīgu, kvalitatīvu valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Atvērto datu portāla un datu kopu atvēršanas izmaksas un nepieciešamie resursi

Atvērto datu portāla ieviešana tiek īstenota ERAF projekta ietvaros, kura kopējais plānotais finansējuma apjoms ir 4 500 000 euro, no kā 3 825 000 euro ir ERAF finansējums. Atvērto datu portāla izveide ir daļa no projekta Nr. 2.2.1.1/16/I/001 “Publiskās pārvaldes informācijas un komunikācijas tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēma”, kura mērķis ir nodrošināt ERAF

²⁶ Vairāk par iedzīvotāju un uzņēmēju ieguvumiem, piemēram, Eiropas datu portāla pētījumā: <https://www.europeandataportal.eu/lv/using-data/benefits-of-open-data>

2014.–2020.gadā līdzfinansēto IKT projektu savstarpējo saskaņotību, būtiskāko centralizēto platformu projektēšanu un īstenošanu, kā arī veicināt sabiedrības spējas un ieinteresētību efektīvi izmantot radītos IKT risinājumus. Projekta “Publiskās pārvaldes informācijas un komunikācijas tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēma” apraksts ir apstiprināts ar MK 2017. gada 10. februāra rīkojumu Nr. 136.²⁷

Kopējās izmaksas, kas faktiski radīsies, lai izveidotu un uzturētu Atvērto datu portālu un lai tajā publicētu dažādas datu kopas vai to aprakstus, nav apzinātas. Kā jau norādīts, atveramās datu kopas vēl ir jāapzina un atsevišķu datu kopu atvēršanas izmaksas vēl tiks analizētas.²⁸

Svarīgi katrā konkrētā gadījumā izvērtēt efektīvākos datu kopu publicēšanas ceļus (ar iespējami maziem resursiem sasniedzot vislielāko ieguvumu). Dažos gadījumos datu kopu publicēšana būs iespējama esošā budžeta ietvaros, citos tam var būt nepieciešami papildus finanšu līdzekļi.

Datu kopu publicēšanas izmaksas var atšķirties atkarībā no dažādiem faktoriem. Būtiski, lai dati ir publiski pieejami – ievietoti Atvērto datu portālā vai portālā ievietots to apraksts – aizpildīta metadatu apraksta forma, kas ir apmēram 10 lauki (piemērs: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/visr>), kas neprasa būtiskus resursus.

Sasaiste ar tiesību aktiem, plānošanas un starptautiskiem dokumentiem

- Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā MK iecerēto darbību 35. punkts: “[..] Nodrošināsim IKT publisko investīciju un e-pakalpojumu orientāciju uz jaunu produktu un pakalpojumu veidošanu un komercializāciju. Ieviesīsim e-pārvaldi publisko iestāžu darbā un pakalpojumu sniegšanā.”;
- Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (3.3. Pamatprincipi e-pārvaldes plānošanā: a. publiskās pārvaldes dati tautsaimniecības izaugsmei);
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2013/37/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko groza Direktīvu 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu;
- Informācijas atklātības likums;
- IKT mērķarhitektūras ceļa karte;
- OGP vērtības un principi.

²⁷ Projekts tiek īstenots Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” 2.2.1.1. pasākuma “Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība” ietvaros.

²⁸ Piemēram, attiecībā uz ģeotelpiskajiem datiem tiek gatavots informatīvais ziņojums par ģeotelpisko pamatdatu atvēršanas ekonomisko lietderību un finansiālo ietekmi, pēc kura būs zināmas aptuvenās aplēses par nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem, lai Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra varētu publicēt ģeotelpiskos datus Atvērto datu portālā.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Atvērto datu portāla publicēšana
01.07.2017. - 31.06.2019.

2. Datu kopu publicēšana Atvērto datu portālā
01.07.2017. - 31.06.2019.

3. Datu publicēšanas metodikas izstrāde
01.07.2017. - 31.06.2019.

4. Datu publiskošanas izmaksu un ietekmes uz valsts budžetu izvērtējums
(informācijas sniegšana Ministru kabinetam)
01.07.2017. - 31.06.2019.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Ministrijas un iestādes, kas nodrošinās atvērto datu kopas Atvērto datu portālam

LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESA UN LOBĒŠANAS ATKLĀTUMS

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Atklātība pret sabiedrību un pienākums informēt sabiedrību par savu darbību ir Valsts pārvaldes iekārtas likumā²⁹ definēti valsts pārvaldes principi. Atklātas un sabiedrībai pieejamas valsts institūcijas ir viens no priekšnosacījumiem labas pārvaldības nodrošināšanai. Nepietiekama atklātība lēmumu pieņemšanas procesā mazina sabiedrības izpratni par valsts institūciju darbu un uzticību tām.

Atklāts un caurskatāms lēmumu pieņemšanas process ietver gan sabiedrības informēšanu par valsts institūciju izstrādātajiem un pieņemtajiem lēmumiem, gan arī to skaidrošanu, norādot sabiedrības ieguvumus un arī to, uz kāda pamata šie lēmumi izstrādāti un pieņemti.

Atklātība veicina izsvērtākus, kvalitatīvākus un sabiedrības interesēm atbilstošākus lēmumus, mazinot riskus, ka lēmumi tiek pieņemti bez objektīva pamata vai kādu šauru, plašākai sabiedrībai nezināmu, interešu ietekmē.

Jautājums par atklātību lēmumu pieņemšanas procesā nav pietiekami aktualizēts kā valsts pārvaldes un citu valsts institūciju ētikas un kultūras jautājums. Jāveicina diskusija un izpratne par atklātības un pamatotu lēmumu lomu un ieguvumiem, rosinot attieksmes maiņu, tajā skaitā lielāku neiecietību pret atklātības trūkumu.

Atklātības lēmumu pieņemšanas procesā būtisks jautājums ir – nodrošināt lobēšanas atklātumu. Jautājuma risināšanas pirmsākumi meklējami 2008. gadā. MK 2008. gada 28. jūlija rīkojumā Nr. 435 “Par koncepciju “Lobēšanas tiesiskās regulatīvās nepieciešamība Latvijā””³⁰ ietverts risinājums – lobēšanas atklātības pamatprincipus noteikt valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos un veikt grozījumus normatīvajos aktos.

Kopš 2008. gada vairumā valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksu lobēšanas atklātības pamatprincipi tika iekļauti. Tomēr tie ir vairāk deklaratīvi un praksē darbības lobēšanas atklātības nodrošināšanai iestādēs netiek veiktas. Tas lielā mērā saistīts ar izpratnes trūkumu par to, kas būtu uzskatāms par lobēšanu un lobistu.

²⁹ Skatīt: <https://likumi.lv/doc.php?id=63545>

³⁰ Koncepcija “Lobēšanas tiesiskās regulatīvās nepieciešamība Latvijā”. Skatīt: <http://polsis.mk.gov.lv/>

Grozījumi saskaņā ar minēto koncepciju bija nepieciešami šādos normatīvajos aktos: MK 2007. gada 6. marta noteikumos Nr. 171 ‘‘Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā, Saeimas kārtības rullī’’, MK 2002. gada 12. marta noteikumos Nr. 111 ‘‘Ministru kabineta kārtības rullis’’, likumā ‘‘Par pašvaldībām’’ un Krimināllikumā. Daļa no grozījumiem tika sagatavota, tomēr neviens no tiem nav stājies spēkā.

2017. gada 9. jūnijā Valsts prezidenta Raimonda Vējoņa izveidotās Tiesiskās vides pilnveides komisijas seminārā ‘‘Lobēšanas regulējuma nepieciešamība Latvijā’’ apstiprinājās lobēšanas atklātības jautājuma aktualitāte Latvijā un nepieciešamība to veicināt. Tādēļ tika ieteikts OGP ietvaros veidot platformu atvērtaī diskusijai par to, kas ir lobēšana, kādas ir ar to saistītās problēmas un kā veicināt lobēšanas atklātību.

OECD padomes rekomendācija par lobēšanas atklātuma un godprātības principiem³¹ OECD dalībvalstīm izvirza šādas prasības:

- nodrošināt visām ieinteresētajām pusēm taisnīgu un vienlīdzīgu pieeju valsts institūciju politiku izstrādē un ieviešanā;
- lobēšanas tiesiskajam regulējumam jābūt tādā, kas risina ar lobēšanu saistītos pārvaldības trūkumus un ir atbilstošs katras valsts sociāli politiskajam un pārvaldes kontekstam;
- nodrošināt pienācīgu atklātības līmeni, lai valsts pārvaldē, iedzīvotājiem un uzņēmējdarbības vidē ir pietiekama informācija par notiekošo lobēšanu un sabiedrība var veikt uzraudzības funkciju;
- veicināt godprātībā balstītu kultūru valsts institūcijās un lēmumu pieņemšanā, nodrošinot skaidrus noteikumus un uzvedības standartus amatpersonām.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Veicināt lēmumu pieņemšanas procesa valsts institūcijās un lobēšanas atklātumu:

- identificēt galvenās ar lobēšanu un tās atklātības trūkumu saistītās problēmas likumdošanas un izpildvaras institūcijās un apzināt dažādu iesaistīto pušu redzējumu par to risinājumu;
- veicināt izpratni par atklātību lēmumu pieņemšanas procesā, lēmumu un to pamatojuma izskaidrošanu sabiedrībai, ieviešot vienotas vērtības un ētikas principus valsts pārvaldē.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks īstenota, organizējot diskusijas par lobēšanu un ieviešot informatīvus pasākumus par vienotām vērtībām un ētikas principiem valsts pārvaldē, tajā skaitā atklātību

³¹ OECD. ‘‘C(2010)16 Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying’’. 2010. Skatīt: <http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=256&>

un informēšanu par to, uz kāda pamata pieņemti lēmumi. Apņemšanās veicinās uz atklātību un godprātību vērstas valsts pārvaldes kultūras veidošanos.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst OGP vērtībām – atklātība, atbildība un sabiedrības līdzdalība. Apņemšanās paredz lielāku informācijas pieejamību sabiedrībai, kvalitatīvāku informācijas sniegšanu, tā ir vēsta uz lielāku atbildību sabiedrības priekšā par pieņemtajiem lēmumiem.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskām saistībām

- ANO Ilgtspējīgas attīstības 16.6. apakšmērķis “Attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos”

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Organizēt fokusa grupu diskusijas par lobēšanas atklātību
01.01.2018. - 01.07.2019.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

5.

APŅEMŠANĀS

IESPĒJA SABIEDRĪBAI INTERAKTĪVĀ VEIDĀ IEPAZĪTIES AR VALSTS BUDŽETA LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU UN SASNIEDZAMAJIEM REZULTĀTIEM

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads– 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Kā viens no sabiedrības iesaistes un līdzdalības nodrošināšanas pasākumiem ir sabiedrības informēšana par valsts budžetu. Līdz 2017. gadam izsmeļoša informācija par valsts budžetu FM tīmekļvietnē tika ievietota teksta un tabulu formātā. Ir izvirzīts mērķis sniegt sabiedrībai pārskatāmu un viegli uztveramu kopskatu, kādās jomās un kādā apmērā tiek ieguldīta nodokļu maksātāju nauda un kādi rezultāti sagaidāmi.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Sākot ar 2017. gada valsts budžetu un turpmāk ik gadu, interaktīvā veidā tiks atspoguļota informācija par gadskārtējo valsts budžetu FM tīmekļvietnē.

Apņemšanās mērķa grupa ir sabiedrība – ikviens interesents.

Sabiedrībai būs iespēja uzskatāmā un saprotamā veidā uzzināt un izsekot, kādās jomās un kādā apmērā tiek ieguldīta nodokļu maksātāju nauda un kādi rezultāti sagaidāmi.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Nodrošināt sabiedrības iespēju pārskatāmi iepazīties ar valsts līdzekļu izlietošanu iepļānotiem pasākumiem, kā arī ar mērķu un rezultātu sasniegšanas pakāpi.

FM tīmekļvietnē, sākot ar 2017. gadu un turpmāk ik gadu, atspoguļos valsts budžetu interaktīvā veidā, tādējādi sniedzot informāciju par valsts budžetu kā politikas realizācijas instrumentu. Ikvienam interesentam būs pieejama:

- interaktīvā budžeta infografika, kas ļaus lietotājam iepazīties ar deviņām budžeta ieguldījuma jomām (piemēram, veselība, izglītība, sociālā aizsardzība u.c.) un tām novirzīto finansējumu, kā arī uzzināt detalizētu informāciju par ieguldījuma virzieniem

katrā no nozarēm un finansējuma avotiem. Papildus tiks sniegta informācija par rezultātiem, kuri sagaidāmi no valsts budžeta finansējuma ieguldīšanas attiecīgajā jomā

(http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/valsts_budzets/interaktivais_budzets);

- vizualizēti ministriju un citu centrālo iestāžu budžeti gan kopsavilkumā, gan detalizēti. Lietotājs varēs iepazīties ar ministriju un citu centrālo iestāžu darbības jomām un tām novirzīto finansējumu, kā arī gūs priekšstatu par nozares darbības rezultātā sniegto labumu sabiedrībai. Tas tiek atspoguļots politikas un resursu vadības kartēs, kurās vienkopus ir sniegta iespējami aptveroša un raksturojoša informācija par nozares darbu attiecīgajā jomā – mērķis, tā sasniegšanā ieguldāmie resursi (angļu val. – inputs), sagaidāmie darbības rezultāti (angļu val. – outputs) un augstākā līmeņa sasniedzamie nozaru politikas un kvalitātes rādītāji (angļu val. – outcomes)

(http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/valsts_budzets/interaktivais_budzets/valsts_budzeta_vizualizacija).

Šādi atspoguļota informācija par valsts budžetu kļūs saprotamāka un pieejamāka sabiedrībai.

Papildus budžeta pamatdatus var publicēt arī Atvērto datu portālā vai nodrošināt tos atvērto datu veidā un aprakstīt Atvērto datu portālā³² (sasaiste ar plāna 3. apņemšanos).

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās pilnībā atbilst OGP vērtībām, jo tiks uzlabota sabiedrības līdzdalības vide budžeta un finanšu jomā.

Pilnveidojot informācijas pieejamību un kvalitatīvāku informācijas sniegšanu, sabiedrībai būs nodrošināta iespēja iepazīties ar informāciju par valsts budžetu ērtā veidā.

Tiks palielināta sabiedrības uzticēšanās valsts varai, kas ir balstīta uz atklātību, sabiedrības informētību par valsts pārvaldes procesiem un valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar plānošanas un starptautiskiem dokumentiem

- Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā MK iecerēto darbību īstenošanai pasākuma Nr. 25.1. otrais apakšpunkts “Pilnveidot likuma “Par valsts budžetu 2017. gadam” un turpmāko gadskārtējo valsts budžeta likumu paskaidrojumus, veicinot budžeta uztveramību, pārskatāmību, kā arī palielinot budžeta izdevumu sasaisti ar attīstības plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm un mērķiem”
- OGP principu ieviešana

³² Atvērto datu portālā var aizpildīt datu kopas metadatu apraksta formu, kas ir apmēram 10 lauki (piemērs: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/visr>).

STARPPOSMA MĒRĶI

1. 2018. gada valsts budžets atspoguļots interaktīvā veidā FM tīmekļvietnē
2018. gada 1. pusgads - 31.12.2018.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Finanšu ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Projekts “Pretrāpšanas kustība #atkrāpies!”³³

³³ Skatīt: www.atkrapi.lv

VEICINĀT EFEKTĪVA TRAUKSMES CELŠANAS MEHĀNISMA IZVEIDI

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads– 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Ir maz publiski zināmu piemēru, kad iedzīvotāji sabiedrības interesēs ziņotu par pārkāpumiem vai kad šādām personām trauksmes celšanas dēļ radītas nelabvēlīgas sekas būtu novērstas, piemēram, personas būtu atjaunotas darbā.

MK 2017. gada 7. martā atbalstīja likumprojektu “Trauksmes cēlēju aizsardzības likums”. Likumprojekta mērķis ir nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību, lai sabiedrības interesēs veicinātu trauksmes celšanu par pārkāpumiem un to novēršanu. Likumprojektā piedāvāts pirmo reizi speciālā tiesiskā regulējumā noteikt, kas ir trauksmes cēlētājs, trauksmes celšanas iespējas un trauksmes cēlēju aizsardzības pasākumus. Tas attiecas gan uz valsts, gan privāto sektoru. Likumprojekts ir nodots izskatīšanai Saeimā.

Trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojektā ņemtas vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Padomes un OECD standarti un rekomendācijas un citu valstu labā prakse. Likumu pieņemot, Latvija kļūs par vienu no pasaules valstīm, kurās pieņemts speciāls trauksmes cēlēju aizsardzības likums. Līdzīgi likumi darbojas ASV, Austrālijā, Beļģijā, Francijā, Igaunijā, Izraēlā, Īrijā, Kanādā, Korejā, Lielbritānijā, Nīderlandē, Rumānijā, Slovākijā, Slovēnijā, Ungārijā un Zviedrijā, bet izstrādē – Lietuvā.

2017. gada 17. martā rīkotajā diskusijā “Atvērtā pārvaldība: kādi ambiciozi mērķi nākamajiem gadiem?” tika aicināts plānā ietvert pasākumu: “Trauksmes cēlēju aizsardzība. Ziņošanas jeb trauksmes celšanas mehānisma ieviešana un trauksmes celšanas kultūras attīstība.”³⁴

Efektīvs trauksmes cēlēju aizsardzības mehānisms var veicināt ziņošanu par pārkāpumiem darba vietā gan valsts, gan arī privātā sektorā. Tas var mazināt neuzticēšanos valsts institūcijām un palīdzēt tām novērst tādas pārkāpumus kā korupcija, līdzekļu izšķērdēšana, nodokļu nemaksāšana vai pārkāpumus būvniecības, publisko iepirkumu, sabiedrības veselības vai pārtikas drošības jomās.

34 Darba materiāls “Atvērtās pārvaldības partnerības plāns 2017–2019: vēlmju saraksts Latvijas uzdevumiem”. Skatīt: http://providus.lv/article_files/3299/original/OGPidejuApkopojumsFINAL.pdf?1490952718

Trauksmes cēlēju aizsardzības mehānisma ieviešana ir arī iespēja veicināt kultūras maiņu – uz lielāku atvērtību un uzticību darba vietā, bet arī neiecietību pret pārkāpumiem, tiesisku apziņu un demokrātiski atbildīgu rīcību.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Veicināt efektīva trauksmes celšanas un trauksmes cēlēju aizsardzības mehānisma ieviešanu:

- veikt informatīvus pasākumus, kas veicina izpratni par trauksmes celšanu un trauksmes cēlēju aizsardzību;
- popularizēt iespējas celt trauksmi kompetentajām iestādēm;
- veicināt efektīva vienotā trauksmes celšanas mehānisma izstrādi un ieviešanu;
- izpētīt labo praksi, kā efektīvāk nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, veicot informatīvus pasākumus, kā arī veicinot analīzi un izpēti par trauksmes celšanas jautājumiem.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst OGP vērtībai – atbildība. Viena no atbildības izpausmēm saskaņā ar OGP vērtību vadlīnijām ir tādu mehānismu izveide, kas ļauj sabiedrībai ziņot par pārkāpumiem un saņemt zaudējumu atlīdzinājumu.

Apņemšanās saistībā ar atbildību OGP izpratnē ir tādas apņemšanās, kas ir saistītas ar tiesību un pienākumu radīšanu vai amatpersonu un iestāžu rīcības sekām.³⁵

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskām saistībām

- Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija;
- Eiropas Padomes rekomendācija CM/Rec(2014)7 “Trauksmes cēlēju aizsardzība”;
- OECD rekomendācijas kukuļošanas apkarošanas, publiskās pārvaldības un korporatīvās pārvaldības jomās.

³⁵ OGP. “Assessing OGP Values for Relevance”. Skatīt “atbildības” (angļu val. - public accountability) termina skaidrojumu: <https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGPvaluesguidancenote.pdf>

Sasaiste ar citiem dokumentiem

- Parlamentārās izmeklēšanas komisijas informācija par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013. gada 21. novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā. 22. nodaļa “Trauksmes cēlēju tiesiskās aizsardzības sistēmas ieviešanas nepieciešamība”.³⁶

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Biedrības “Sabiedrība par atklātību Delna” informatīva kampaņa izstāde par trauksmes celšanu

01.09.2017. - 31.12.2017.

2. Starptautiska konference “Trauksmes celšanas veicināšana un trauksmes cēlēju aizsardzība”

01.10.2017. - 31.10.2017.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts administrācijas skola

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība “Sabiedrība par atklātību Delna”

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

³⁶ Skatīt: <https://likumi.lv/doc.php?id=277713>

VEICINĀT IZPRATNI PAR VĒRTĪBĀM UN ĒTIKU VALSTS PĀRVALDĒ

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

MK 2013. gadā 6. februārī apstiprinātajā Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcijā³⁷ tika definēta vīzija – efektīva valsts pārvalde, kas darbojas kā vienots darba devējs un nodrošina uz rezultātu orientētu valsts pārvaldību.

Valsts pārvaldes iekārtas likumā, Administratīvā procesa likumā un vairākos citos normatīvos aktos noteiktas atsevišķas valsts pārvaldes vērtības un principi. MK 2001. gada 9. janvāra instrukcija Nr. 1 “Ierēdņa uzvedības principi”³⁸ nosaka uzvedības principus civildienesta ierēdņiem. Valsts pārvaldes iestāžu līmenī ir apstiprināti ētikas kodeksi un rīcības vadlīnijas. 2011. gadā VK izdotajā Kompetenču vārdnīcā³⁹ iekļautas valsts pārvaldē aktuālās kompetences, kādas ir vēlamās un nevēlamās rīcības darba izpildes procesā. 2013. gadā izstrādātajā Valsts pārvaldes klientu apkalpošanas rokasgrāmatā⁴⁰ izklāstītas klientu apkalpošanas vērtības, uzvedības pamatprasības un valsts pārvaldes sadarbības principi ar iedzīvotājiem un kolēģiem.

Vienlaikus šobrīd trūkst vienā dokumentā apkopotu valsts pārvaldes vērtību un ētikas principu. Tam jābūt attiecināmam uz pietiekami plašu valsts darba veicēju loku un atbilstošam šodienas un nākotnes valsts pārvaldes vajadzībām. Tādēļ nepieciešams turpināt vienotā vērtību un ētikas kodeksa valsts pārvaldē nodarbinātajiem izstrādi. Tam jāseko praktiskiem ieviešanas pasākumiem, tajā skaitā diskusijām, metodikai un apmācībām.

Pētījumā par valsts pārvaldes lomu un attīstību nākotnē teikts: “[...] organizācijās ar spēcīgu vērtību sistēmu procedūras, kārtības un kontrole ieņem mazāk būtisku lomu, jo darbinieku rīcību vada vērtības. [...] Valsts pārvaldes darbinieki saskarsies ar vērtību konfliktiem un dilemmām,

37 Skatīt: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4231>

38 Skatīt: <https://likumi.lv/doc.php?id=1574>

39 Valsts kanceleja. “Kompetenču vārdnīca”. 2011.
Skatīt: <https://nevis.mk.gov.lv/Uploads/CompetenceDictionary.6310fce38bd842a3b5a769030b30042a.pdf>

40 Valsts kanceleja. “Valsts pārvaldes klientu apkalpošanas rokasgrāmata”. 2013.
Skatīt: http://mazaksslogs.gov.lv/files/klientu_apkalposanas_rokasgramata.pdf

kur var palīdzēt ētikas principu pārzināšana un interešu konfliktu risināšanas iemaņas”.⁴¹ Šādu ietvaru varētu izmantot vienotas izpratnes un kultūras veidošanai valsts pārvaldē.

2017. gada 26. janvārī pieņemtā OECD rekomendācija ‘‘Par godprātību valstī un sabiedrībā’’⁴² dalībvalstīm izvirza šādas prasības:

- noteikt augstus uzvedības standartus, piemēram, darbs sabiedrības labā, un definēt skaidras publiskā sektora vērtības;
- noteiktās vērtības popularizēt valsts pārvaldē un sabiedrībā, tai skaitā aicinot ievērot saziņā ar valsts pārvaldi;
- nodrošināt pietiekamu informāciju par ētikas standartiem, kā arī apmācības un metodiskos materiālus un iespēju saņemt konsultācijas darbavietā.

Lai valsts pārvaldes vērtības un ētikas principus labāk izprastu un pārzinātu, kā arī lai veicinātu tām atbilstošu rīcību ikdienā, nepieciešams veikt mērķtiecīgus ieviešanas pasākumus.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Veikt mērķtiecīgus ieviešanas pasākumus, lai veicinātu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem:

- apstiprināt vienoto valsts pārvaldes vērtību un ētikas principu kodeksu;
- izstrādāt metodisku materiālu par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem un izplatīt to valsts pārvaldē;
- organizēt visās ministrijās, piedaloties to padotības iestādēm, skaidrojošus pasākumus par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem;
- izstrādāt e-apmācību kursu par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem;
- valsts pārvaldes iestādēs veicināt nodarbināto izpratni un diskusiju par vērtībām un ētikas principiem un tiem atbilstošu rīcību.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks īstenota, pakāpeniski ieviešot iecerētos pasākumus, kas ir vērsti uz valsts pārvaldes vērtību un ētiskas rīcības iedzīvināšanu. Apņemšanās ļaus stiprināt vienotu izpratni un vienotu rīcību, veicinās labu pārvaldību, cels valsts pārvaldes darba kvalitāti un vairo sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei.

41 ‘‘Baltic Institute of Social Sciences’’, SIA ‘‘O.D.A.’’.

‘‘Pētījums par valsts pārvaldes lomu un attīstību nākotnē’’. 2015.

Skatīt: http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/petijums_par_valsts_parvaldes_lomu_un_attistibu_nakotne.pdf

42 OECD. ‘‘C(2017)5 Recommendation of the OECD Council on Public Integrity’’. 2017.

Skatīt: <http://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity.htm>

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās veicinās OGP galveno vērtību – atklātības, atbildības un sabiedrības līdzdalības kā valsts pārvaldes vērtību iedzīvināšanu.

Apņemšanās atbilst OGP Parīzes samita deklarācijā teiktajam: “Atvērta pārvaldība nes labākus rezultātus sabiedrībai un stimulē mūsu demokrātijas kļūt vairāk orientētām uz cilvēku un atklātākām, lai iedzīvotājiem būtu iespējas aktīvāk piedalīties lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu dzīvi, un lai valsts institūcijas patiesi kalpotu sabiedrībai”⁴³.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskām saistībām

- OECD padomes rekomendācija “Par godprātību valstī un sabiedrībā”;
- ANO Ilgtspējīgas attīstības 16.6. apakšmērķis “Attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos”.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Metodisks materiāls par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem un izplatīt to valsts pārvaldē

01.01.2018. - 2018. gada 2. pusgads

2. E-apmācību kurss par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem

01.01.2018. - 2018. gada 2. pusgads

3. Skaidrojoši pasākumi par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem ministrijās ar padotības iestāžu līdzdalību

01.01.2018. - 2019. gada 1. pusgads

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs un Valsts administrācijas skola

⁴³ OGP. “Paris Declaration. 4th Global Summit of the OGP”. 2016.

Skatīt: http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OGP-Summit_PARIS-DECLARATION_EN.pdf

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Visas ministrijas un to padotības iestādes

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība „Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā”

Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”

VIRZĪTIES UZ “NULLES BIROKRĀTIJU”

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Likumā paredzēto prasību izpilde paredz noteiktas darbības un rada izmaksas gan iekšēji valsts pārvaldē, gan arī uzņēmējiem un iedzīvotājiem. Lai valsts pārvalde kļūtu efektīvāka, bet uzņēmējiem un iedzīvotājiem likuma prasību izpildei būtu iespējami mazs laika un līdzekļu patēriņš, nepieciešams pastāvīgi izvērtēt radīto administratīvo slogu un veikt soļus, lai to mazinātu.

Labāka regulējuma politika ir tādas politikas un regulējuma izstrāde, kas atbalsta principus “regulējam pēc iespējas mazāk” un “iejaucamies tikai tur, kur tas ir nepieciešams”, iesaista sabiedrību un uzklausa tās viedokļus, tādējādi veicinot caurskatāmu, uz pierādījumiem balstītu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu.

Tuvākajos gados Latvijas valsts pārvaldes reformu kontekstā iecerēts darbs, lai mazinātu administratīvo slogu un rastu iespējas efektivitātes uzlabošanai un ekonomijai, virzoties uz “nulles birokrātiju”. Jau šobrīd ir aizsākts darbs pie iekšēji valsts pārvaldē radītā administratīvā sloga izvērtējuma un priekšlikumu izstrādes tā mazināšanai⁴⁴. Izstrādātos priekšlikumus iecerēts ieviest tuvāko gadu laikā. Papildus tam nepieciešams arī izzināt sabiedrības viedokli, tādēļ tiks veiktas aptaujas par administratīvo slogu un klientu apmierinātību noteiktās jomās “Mazinām slogu kopā”, izmantojot vietni www.mazaksslogs.gov.lv.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Virzīties uz “nulles birokrātiju”:

- mazināt administratīvo slogu iekšēji valsts pārvaldē;
- mazināt administratīvo slogu uzņēmējiem un iedzīvotājiem, iesaistot sabiedrību;
- izstrādāt Latvijas labāka regulējuma politiku.

⁴⁴ Sagatavots informatīvā ziņojuma “Administratīvā sloga mazināšana valsts pārvaldē” projekts, skatīt: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40426623>

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, pabeidzot un apstiprinot izvērtējumu par administratīvo slogu iekšēji valsts pārvaldē un uzsākot tajā ietverto priekšlikumu ieviešanu.

Papildus tam tiks izvēlētas noteiktas jomas, kurās administratīvais slogs rodas uzņēmējiem un iedzīvotājiem, un tiks veiktas iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas, lai uzklautu to priekšlikumus, kā šajās jomās administratīvo slogu mazināt. Būtiski nodrošināt iespējami plašu aptaujāto loku, lai rezultāti būtu objektīvi. Apkopotie apjautu rezultāti tiks izmantoti, izstrādājot uz “nulles birokrātiju” vērstas pārmaiņas gan normatīvajos aktos, gan administratīvajās procedūrās valsts pārvaldē.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst OGP vērtībām – atbildība un sabiedrības līdzdalība, izmantojot IKT risinājumus. Ieviešot apņemšanos, tiks veicināta sabiedrības iesaiste administratīvā sloga mazināšanā.

Sasniedzot konkrētus rezultātus virzībā uz “nulles birokrātiju”, tiks palielināta sabiedrības uzticēšanās valsts pārvaldei un veidosies pozitīva iestāžu reputācija.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskām saistībām

- Eiropas Komisijas Labāka regulējuma programma⁴⁵;
- Eiropas Komisijas Normatīvās atbilstības un izpildes programma (REFIT)⁴⁶.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Veikt aptauju “Mazinām slogu kopā” (par administratīvo slogu noteiktās jomās) vismaz reizi gadā

01.01.2018. - 31.12.2020.

2. Izvērtēt administratīvo slogu iekšēji valsts pārvaldē un sniegt priekšlikumus tā mazināšanai, kā arī uzsākt šo priekšlikumu ieviešanu

2017. gada 2. pusgads - 01.07.2020.

⁴⁵ Skatīt: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/better-regulation-why-and-how_lv

⁴⁶ Skatīt: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/overview-law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/reducing-burdens-and-simplifying-law/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly_lv

3. Izstrādāt Latvijas labāka regulējuma politiku, vienlaikus izvirzot mērķi “nulle birokrātija”

01.01.2018. - 01.10.2019.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Valsts kanceleja

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Visas ministrijas

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

ATKLĀTĪBA UN EFEKTIVITĀTE PUBLISKO IEPIRKUMU JOMĀ

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Publiskie iepirkumi OECD dalībvalstīs veido vidēji 12% no iekšzemes kopprodukta vai 29% no vispārējiem valdības (valsts budžeta) izdevumiem.⁴⁷ OECD norāda: “Tā kā publiskie iepirkumi veido nozīmīgu daļu no nodokļu maksātāju naudas izlietojuma, no valstīm tiek sagaidīts, ka tie tiek veikti efektīvi, ievērojot stingrus uzvedības standartus, lai nodrošinātu augstu pakalpojumu kvalitāti un atbilstību sabiedrības interesēm”.⁴⁸

OECD arī uzsver, ka efektīvi publiskie iepirkumi ir būtisks solis ceļā uz to, lai apmierinātu iedzīvotāju vajadzības, tādēļ tie pakāpeniski kļūst par vienu no labas pārvaldības pīlāriem, kas var ļaut atjaunot uzticēšanos publiskajai pārvaldei.⁴⁹

Biedrības BASE pētījumā “Ēnu ekonomiku ietekmējošo faktoru analīze Latvijas būvniecības nozarē” uzsvērta nepieciešamība vairot publisko iepirkumu konkursu atklātību un piedāvājumu izskatīšanas caurspīdīgumu.⁵⁰

BASE pētījumā uzsvērts, ka nozīmīga problēma, kas veicina ēnu ekonomikas attīstību būvniecības jomā, ir zemākās cenas kritērijs. Arī Eiropas Komisijas “Ziņojumā par Latviju – 2017. gads” atzīts, ka zemākās cenas kritērijs ir viens no traucēkļiem publisko iepirkumu jomā, kas veicina ēnu ekonomiku, negatīvi ietekmē kvalitāti un rada citas negatīvas sekas.⁵¹

47 OECD. “Government at a Glance 2015”. Paris: OECD Publishing, 2015.
Skatīt: <http://www.oecd.org/gov/government-at-a-glance-2015-country-factsheets.htm>

48 Turpat.

49 OECD. “Government at a Glance 2017”. Paris: OECD Publishing, 2017.
Skatīt: <http://www.oecd.org/gov/govtaglance.htm>

50 BASE. “Ēnu ekonomiku ietekmējošo faktoru analīze Latvijas būvniecības nozarē”. 2016.
Skatīt: http://www.latvijaszibuvnieki.lv/wp-content/uploads/2016/06/BASE_petijums_web.pdf

51 Eiropas Komisija. “Ziņojums par Latviju – 2017. gads”. 2017.
Skatīt: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en

OECD Rekomendācija par publiskajiem iepirkumiem⁵² OECD dalībvalstīm izvirza šādas prasības:

- nodrošināt pienācīgu atklātību par iepirkumiem visās procesa stadijās (informācija par iepirkumu ir pieejama laikus, tai ir brīva piekļuve tīmekļvietnē un kopumā publisko līdzekļu ieguldījumus iepirkumos raksturo caurspīdīgums);
- veicināt publisko iepirkumu procesa efektivitāti, nodrošinot efektīvu valsts līdzekļu ieguldījumu un tā atbilstību valsts un sabiedrības vajadzībām (ieteikts izvērtēt iepirkumu procesus un institūcijas, izvērtēt izšķērdēšanas riskus, veidot klientorientētu iepirkumu sistēmu);
- izvērtēt publisko iepirkumu sistēmas efektivitāti – no sistēmas kopumā līdz pat konkrētiem iepirkumiem. OECD rekomendācijā ieteikts izstrādāt indikatorus, ar kuriem izvērtēt iepirkumu efektivitāti, lai veicinātu stratēģiskāku pieeju iepirkumu jomā.

Arī VK un sabiedriskās politikas centra “PROVIDUS” 2017. gada 17. marta diskusijas dalībnieki uzsvēra iepirkumu līgumu atklātuma nozīmi un ieteica paplašināt informāciju, kas pieejama par iepirkumiem.⁵³

2017. gadā stājušās spēkā izmaiņas publisko iepirkumu regulējošos normatīvos aktos, kas cita starpā ir vērstas uz lielāku atklātību. Viens no jaunā Publisko iepirkumu likuma (stājās spēkā 2017. gada 1. martā) mērķiem ir nodrošināt iepirkumu atklātību. Papildus 2017. gada 1. aprīlī stājās spēkā Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums un 2017. gada 1. maijā – Publiskās un privātās partnerības likuma grozījumi. Publisko iepirkumu likums un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums paredz ne tikai iepirkumu sludinājumu un iepirkumu plānu publikāciju, bet arī pakāpenisku pāreju uz elektronisko iepirkumu dokumentācijas publicēšanu, kā arī elektronisko piedāvājumu iesniegšanu vienuviet – Valsts reģionālās attīstības aģentūras (turpmāk – VRAA) Elektronisko iepirkumu sistēmā (norma tiks ieviesta pakāpeniski līdz 2019. gada janvārim).

Jaunais regulējums veicinās pakāpenisku atteikšanos no orientēšanās tikai uz zemāko cenu vai izmaksām kā kritēriju. Līdztekus cenai vai izmaksām varēs izmantot arī kvalitātes kritērijus, lai noteiktu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu. Tādēļ Iepirkumu uzraudzības birojs (turpmāk – IUB) un citas atbildīgās institūcijas sadarbībā ar nozaru organizācijām gatavo ieteikumus vērtēšanas kritērijiem dažādās nozarēs.

Definējot jaunus kritērijus, var ņemt vērā, piemēram, MK 2017. gada 20. jūnija noteikumus Nr. 353 “Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība”, kuros iekļauti ieteikumi par vides kritēriju izmantošanu un aprites cikla aprēķināšanu energoefektīvām iekārtām.

⁵² OECD. “C(2015)2 Recommendation of the Council on Public Procurement”. 2015.
Skatīt: <http://www.oecd.org/gov/public-procurement>

⁵³ Darba materiāls “Atvērtās pārvaldības partnerības plāns 2017 – 2019: vēlmju saraksts Latvijas uzdevumiem”.
Skatīt: http://providus.lv/article_files/3299/original/OGPidejuApkopojumsFINAL.pdf?1490952718

Eiropas Komisijas “Ziņojumā par Latviju – 2017. gads”⁵⁴ norādīts, ka viena no problēmām Latvijā ir tas, ka e-platformas izmantošana nav obligāta, kas gan ļautu palielināt atklātumu, gan arī samazināt izmaksas.

Jau šobrīd noteikta informācija par iepirkumiem ir publiski pieejama dažādās tīmekļvietnēs. Pamatinformācija par visiem iepirkumiem, kam tiek piemērotas likumu prasības, atrodama IUB tīmekļvietnē, bet Latvijas Atvērto datu portālā www.data.gov.lv – informācija par darījumiem, kas tiek veikti, izmantojot e-ierpirkumu sistēmas e-pasūtījumu funkcionalitāti.

IUB tīmekļvietnē⁵⁵ pieejamas iepirkumu publikācijas: paziņojumi par izsludinātajiem publiskajiem iepirkumiem, kā arī paziņojumi par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu (t. sk. informācija par uzvarētāju, tā piedāvāto līgumcenu, vai paredzēts līguma izpildē piesaistīt apakšuzņēmējus, mazo un vidējo uzņēmumu dalību iepirkumā u. c. informācija). IUB tīmekļvietnē tiek publicēta informācija par saņemtajiem iepirkumu pārkāpumu apstrīdēšanas iesniegumiem, kā arī IUB iesniegumu izskatīšanas komisijas lēmumi, tādējādi ikvienam ir iespēja iegūt ziņas par iepirkumos pieļautajiem pasūtītāju pārkāpumiem un to izskatīšanas rezultātiem.

VRAA Elektronisko iepirkumu sistēma⁵⁶ ir pirmā e-ierpirkumu sistēma Baltijas valstīs. Kopš likuma grozījumiem, kas stājušies spēkā 2017. gadā, tajā tiek publicēti valsts un pašvaldību iestāžu iepirkumu plāni. Elektronisko iepirkumu sistēmā tiek publicēta arī informācija par veiktajiem darījumiem (pasūtītājs, piegādātājs, darījuma apjoms, priekšmets).

Par katru izsludināto iepirkumu sīkāka informācija pieejama arī attiecīgās iestādes vai kapitālsabiedrības tīmekļvietnē (pircēja profilā) – iepirkuma procedūru dokumentācija (nolikums, tehniskās specifikācijas, atbildes uz kandidātu un pretendentu jautājumiem, arī informācija par grozījumiem iepirkuma procedūras dokumentācijā). Pircēja profilā tiek publicēts arī iepirkuma procedūras ziņojums – apkopojošs ziņojums par iepirkuma procedūras norisi, kurā iekļauj visu kandidātu un pretendentu nosaukumus, piedāvātās līgumcenas, noraidīšanas iemeslus, saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma izvēles pamatojumu un citu normatīvajos aktos noteiktu informāciju, kā arī noslēgtā iepirkumu līguma un tā grozījumu teksts.

Prasība publicēt līgumus ir obligāta. Vienlaikus informācija par noslēgtajiem publisko iepirkumu līgumiem un iepirkumu līgumi nav pieejami vienuviet, bet iestāžu un kapitālsabiedrību tīmekļvietnēs. Tādēļ to meklēšana bieži vien ir apgrūtināta.

Elektronisko iepirkumu sistēmā jau tagad ir paredzēta iespēja veidot iepirkumu līgumu repozitoriju tiem iepirkumiem, kuri ir veikti sistēmā. 2018. gada sākumā šo repozitoriju būs iespējams pārveidot par publiski pieejamu līgumu reģistru (tiktu publiskota tikai tā daļa, kuru iepirkuma veicējs būs atzīmējis kā konfidenciālu informāciju nesaturošu).

Iniciatīva “Open Contracting Partnership” izstrādājusi Atvērto iepirkumu datu standartu⁵⁷

54 Eiropas Komisija. “Ziņojums par Latviju – 2017. gads”. 2017.

Skatīt: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en

55 Skatīt: www.iub.gov.lv

56 Skatīt: www.eis.gov.lv

57 Skatīt: <http://standard.open-contracting.org/latest/en>

(angļu val. – Open Contracting Data Standard), kas var kalpot kā vadlīnijas, lai izvērtētu, kāda informācija un kā tā var tikt publicēta dažādās publisko iepirkumu procesa stadijās.

Tuvākajos gados būtiski pievērst uzmanību publisko iepirkumu efektivitātei, palielinot iespējas izvērtēt, cik efektīvi bijuši noteikti iepirkumi. Būtu lietderīgi izstrādāt pārnozaru indikatorus, kurus var izmantot, lai noteiktu, cik efektīvs bijis konkrēts iepirkums.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Uzlabot atklātumu un efektivitāti iepirkumu jomā:

- ieviest pasākumus un izvērtēt papildu pasākumu nepieciešamību, lai veicinātu atklātību un sabiedrības informētību publisko iepirkumu jomā, ņemot vērā 2017. gada izmaiņas publisko iepirkumu tiesiskajā regulējumā;
- veicināt atklātības nodrošināšanu zemsliedzīgo iepirkumos, izvērtējot iespējamās risinājumus;
- izvērtēt nepieciešamību un iespējas valsts iestāžu noslēgtos iepirkumu līgumus publicēt vienuviet un vienuviet publiskot arī līguma grozījumus. Izvērtēt līguma publikācijas kā tā spēkā stāšanās nosacījuma ieviešanu;
- veicināt VRAA Elektronisko iepirkumu sistēmā izveidoto e-pasūtījumu un e-konkursu plašāku izmantošanu. Nodrošināt informāciju par iepirkumiem atklāto datu veidā;
- izvērtēt iespējas izstrādāt valsts un pašvaldību institūciju iepirkumu efektivitātes kritērijus un metodiku, kā arī risku analīzes rīkus, lai varētu veikt noteiktu iepirkumu efektivitātes, lietderības un saimnieciskā izdevīguma izvērtēšanu. Efektivitātes kritērijus un metodiku kā pilotprojektu izmēģināt konkrētā nozarē;
- valsts institūcijām sadarbībā ar nozaru organizācijām izstrādāt un popularizēt ieteikumus saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijiem dažādu nozaru iepirkumu organizēšanai, lai veicinātu orientāciju uz labāko cenas un kvalitātes attiecību publiskajos iepirkumos, mazinot cenas kritērija dominējošo ietekmi;
- izvērtēt nepieciešamību izstrādāt attīstības plānošanas dokumentu iepirkumu jomā un veicināt iepirkumu regulējuma ietekmes izvērtēšanu uz tautsaimniecību.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks ieviesta, atbildīgajām institūcijām publisko iepirkumu jomā īstenojot tādas pasākumus, kas ir vērsti uz lielāku atklātību un sabiedrības informētību par publiskajiem iepirkumiem un izvērtējot iespējas palielināt iepirkumu efektivitāti, iesaistot šīs apņemšanās izpildē sadarbības partnerus un citus nozares speciālistus.

Minētie pasākumi palīdzēs vairot atklātību par publiskajiem iepirkumiem un izvērtēt iespējas uzlabot publisko iepirkumu efektivitāti.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst divām OGP vērtībām – atklātība un atbildība. Apņemšanās vairo atklātību, jo tiks nodrošināta iespēja iepazīties ar informāciju par publiskajiem iepirkumiem ērtā veidā, tādējādi arī veicinot līdzdalību publiskajos iepirkumos. Pasākumi, kas vērsti uz publisko iepirkumu efektivitāti, veicinās institūciju atbildību par to lēmumiem un labu pārvaldību.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskiem dokumentiem

Apņemšanās veicinās Latvijas atbilstību OECD Rekomendācijas par publiskajiem iepirkumiem prasībām.

Ar MK 2017. gada 3. aprīļa rīkojumu Nr. 166 apstiprinātā ERAF projekta “E-ierikumu un e-izsoļu platformas attīstība”⁵⁸ ietvaros iecerētas šādas uz atklātību vērstas aktivitātes:

- automātiska Elektronisko iepirkumu sistēmas datu publicēšana Atvērto datu portālā vismaz šādā apjomā: e-pasūtījumu apakšsistēmas ietvaros noslēgto darījumu dati (publikācijas pieejamas jau tagad – sk. <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/eis>), iepirkumu veicēju reģistrs, e-konkursu apakšsistēmā veikto iepirkumu dati;
- atbilstoši ES direktīvas 2014/24/ES 59. pantam Eiropas vienotā iepirkuma procedūras dokumenta (turpmāk – ESPD) integrācija Elektronisko iepirkumu sistēmas e-konkursu apakšsistēmā ar mērķi nodrošināt atbilstību attiecīgajam datu apmaiņas standartam, kā arī vienādot piedāvājumu iesniegšanas veidu visos Latvijā organizētajos iepirkumos;
- e-izziņu un ESPD savstarpējā integrācija, nodrošinot automātisku datu ievadīšanu ESPD, kas atvieglos un paātrinās iepirkumu piedāvājuma sagatavošanu.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. ESPD integrācija Elektronisko iepirkumu sistēmas e-konkursu apakšsistēmā
2017. gada 2. pusgads - 30.06.2019.

2. Elektronisko iepirkumu sistēmas e-izziņu un ESPD savstarpēja integrācija
2017. gada 2. pusgads - 30.06.2019.

⁵⁸ Eiropas Savienības fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" projekts.

3. Saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritēriju ieteikumu sagatavošana un publicēšana galvenajās iepirkumu jomās

2017. gada 2. pusgads - 31.07.2018.

4. Elektronisko iepirkumu sistēmas datu publicēšana Atvērto datu portālā

2017. gada 2. pusgads - 30.06.2018.

5. Informatīvā ziņojuma par risinājumiem atklātības nodrošināšanai “zemsliedžu” iepirkumos un Elektronisko iepirkumu sistēmas funkcionalitātes nepieciešamajiem pielāgojumiem izstrāde

01.01.2018. - 01.01.2019.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Iepirkumu uzraudzības birojs, Valsts reģionālās attīstības aģentūra

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Finanšu ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība “Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija”

Biedrība ”Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

ATKLĀTĪBA UN ATBILDĪBA PUBLISKO PERSONU KAPITĀLSABIEDRĪBU PĀRVALDĪBAS JOMĀ

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Publisko personu kapitālsabiedrībām – valsts un pašvaldību uzņēmumiem – ir svarīga loma valsts ekonomikā, jo tie nodrošina būtiskus pakalpojumus un preču ražošanu un pārvalda valsts attīstībai un drošībai būtiskus īpašumus. 2015. gadā valsts kapitālsabiedrību aktīvu kopējā vērtība bija 8,1 miljardi EUR. Valsts kapitālsabiedrības ir arī nozīmīgs darba devējs: 2015. gadā tajās strādāja 52 239 darbinieku.

Publisko personu kapitālsabiedrībām līdzīgi privātajā sektorā strādājošiem uzņēmumiem jānodrošina to darbības profesionalitāte un efektivitāte un tām jābūt saimnieciski ilgtspējīgām un atbildīgām. Taču tām arī jāpilda valsts noteiktie vispārīgie stratēģiskie mērķi un uzdevumi un jānodrošina, lai valsts resursi tiek izmantoti un pārvaldīti sabiedrības interesēs tā, lai tie nestu valstij un sabiedrībai vislielāko labumu. Tādēļ īpaši nozīmīgi ir nodrošināt atklātu, atbildīgu un godprātīgu publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldību.

OECD Valsts īpašumā esošu uzņēmumu pārvaldības vadlīnijas⁵⁹ nosaka, ka:

- valsts kapitālsabiedrībām jāievēro augsti atklātības standarti un tām jāpiemēro tādi paši augstas kvalitātes grāmatvedības uzskaites, informācijas atklāšanas un atbilstības standarti kā biržā kotētām firmām;
- valsts kapitālsabiedrībām jāsniedz finanšu un nefinanšu informācija par uzņēmumu saskaņā ar augstas kvalitātes starptautiski atzītiem korporatīvās informācijas sniegšanas standartiem, īpaši jomās, kas ir svarīgas valstij kā īpašniekam un sabiedrībai;
- atbildīgā iestāde nodrošina pastāvīgu pārskatu gatavošanu par valsts kapitālsabiedrībām un ik gadu publicē vienotu pārskatu, kā arī veido sabiedrībai pieejamu tīmekļvietni.

2015. gada 1. janvārī stājās spēkā Publiskās personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums, kam sekoja nozīmīgas reformas uzņēmumu pārvaldības jomā. Piemēram, tika pārvērtēta valsts līdzdalība kapitālsabiedrībās, noteikti kapitālsabiedrību vispārējie stratēģiskie mērķi, uzsākts darbs kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģiju izstrādē, tika būtiski uzlabota informācijas pieejamība par publisko personu kapitālsabiedrībām un

59 OECD. "OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises". Paris: OECD Publishing, 2015. Skatīt: <http://www.oecd.org/corporate/guidelines-corporate-governance-SOEs.htm>

to darbības rezultātiem, izstrādāta skaidra un atklāta publisko personu kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlases un iecelšanas kārtība, lielākajās valsts kapitālsabiedrībās atjaunotas padomes, stiprināts uzņēmumu darbības izvērtēšanas un informācijas publiskošanas mehānisms.

Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS" norāda: "Reformas ieviešanas pirmajā posmā būtiski pieaugusi valsts uzņēmumu darbības atklātība. Sabiedrībai ir iespēja iegūt plašu informāciju par valsts uzņēmumu darbību – pārvaldes struktūru, galvenajiem finanšu rādītājiem, kā arī darbības mērķiem."⁶⁰

Pārresoru koordinācijas centrs (turpmāk – PKC) kopš 2015. gada pilda valsts kapitālsabiedrību un valsts kapitāla daļu pārvaldības koordinācijas institūcijas uzdevumus. Viens no PKC uzdevumiem ir informēt sabiedrību un padarīt pieejamāku informāciju par valsts kapitālsabiedrību darbību un tās rezultātiem. 2017. gadā PKC izveidojis tīmekļvietni– datubāzi par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību⁶¹, kas apkopo informāciju par tiesisko regulējumu un tā izmaiņām, kapitālsabiedrību darbības rezultātiem un aktualitātēm pārvaldības jautājumos. Tīmekļvietni– datubāzi turpmākajos gados nepieciešams pilnveidot, papildinot ar jaunu informāciju par valsts kapitālsabiedrībām.

Būtisks pienesums valsts kapitālsabiedrību pārvaldības un darbības caurspīdīguma nodrošināšanā, kas arī atbilst OECD vadlīnijām, ir PKC gatavotie ikgadējie pārskati par valsts kapitālsabiedrībām un valstij piederošām kapitāla daļām. Līdz šim PKC sagatavojis pārskatus par 2014. un 2015. gadu. Būtiski pārskatus pastāvīgi pilnveidot. Piemēram, pārskatā par 2016. gadu iecerēts sniegt plašāku informāciju par katru valsts kapitālsabiedrību, kā arī plašāku nefinanšu informāciju.⁶²

PKC arī izstrādājis vadlīnijas informācijas publiskošanai valsts kapitālsabiedrībām un kapitāla daļu turētājiem, kas var tikt izmantotas kā lietderīga ceļa karte, lai efektīvi un vienveidīgi sniegtu sabiedrībai būtisku informāciju par publisku personu kapitālsabiedrību darbību.

MK 2017. gada 20. jūnijā atbalstīja grozījumus Publisku personu kapitālsabiedrību un kapitāla daļu pārvaldības likumā un to nodeva izskatīšanai Saeimā. Likumprojekts paredz paplašināt publiskojamās informācijas apjomu. Valsts kapitālsabiedrībām papildus esošajām prasībām būs jāpublisko statūti, valdes un padomes (ja tāda ir izveidota) nolikumi vai tam pielīdzināms dokuments, kas regulē to darbību, un informācija par katru atsevišķu padomes (ja tāda ir izveidota) un valdes locekli (t. sk. profesionālā darba pieredze, izglītība, amati citās kapitālsabiedrībās, pilnvaru termiņš). Tāpat paredzēts, ka līdzvērtīga informācija kā publisko personu kapitālsabiedrībām būs jāpublisko arī to atkarīgajām kapitālsabiedrībām. Ja šo likumprojektu apstiprinās Saeimā, jaunās prasības ir būtiski popularizēt un veicināt to efektīvu ieviešanu.

Līdz šim lielajām valsts kapitālsabiedrībām nebija pienākuma publiskot nefinanšu informāciju. Sākot ar 2017. gadu, šādu pienākumu paredz 2014. gada 22. oktobra Eiropas Parlamenta un

60 Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS", "Sabiedrība par atklātību – Delna". "Valsts kapitālsabiedrību pārvaldības reformas pirmais izvērtējums". Rīga: 2017, 35.lpp.
Skatīt: <http://delna.lv/wp-content/uploads/2017/03/PROVIDUS-Kapitalsabiedribas-petijums-2017.pdf>

61 Skatīt: www.valstskapitals.lv

62 Gada pārskati pieejami PKC tīmekļvietnē latviešu un angļu valodā. Skatīt: <http://www.pkc.gov.lv/>

Padomes Direktīva 2014/95/ES, ar ko groza Direktīvu 2013/34/ES attiecībā uz noteiktu lielu uzņēmumu un grupu nefinanšu un daudzveidības informācijas atklāšanu. Direktīvā ir atsauce uz Eiropas Parlamenta 2013. gada 6. februāra rezolūciju “Korporatīvā sociālā atbildība – atbildīga un pārredzama uzņēmējdarbības prakse un noturīga izaugsme”⁶³ un rezolūciju “Korporatīvā sociālā atbildība – sabiedrības interešu veicināšana un ceļš uz ilgtspējīgu un iekļaujošu atlabšanu”⁶⁴, kur atzīts, ka nefinanšu informācijas sniegšana palīdz noteikt, uzraudzīt un pārvaldīt uzņēmumu darbību un ietekmi uz sabiedrību.

Latvijā vairāki uzņēmumi ir labās prakses piemēri, jo tie brīvprātīgi sniedz nefinanšu informāciju, piemēram, AS “Latvenergo” un VAS „Latvijas dzelzceļš”.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Lai veicinātu atklātību un atbildību publisko kapitālsabiedrību pārvaldībā un darbībā:

- turpināt informēt sabiedrību par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību un darbību, tajā skaitā veicinot to nefinanšu rādītāju un ilgtspējas ziņojumu publicēšanu;
- veicināt papildu informācijas sniegšanas prasību valsts kapitālsabiedrībām, kas paredzētas MK 2017. gada 20. jūnijā atbalstītajos grozījumos Publisku personu kapitālsabiedrību un kapitāla daļu pārvaldības likumā, efektīvu ieviešanu;
- sekmēt atklātību un atbildību valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldībā un darbībā, popularizējot labās prakses piemērus;
- uzlabot un papildināt PKC tīmekļvietni–datubāzi par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību, tajā skaitā ar valsts kapitālsabiedrību profiliem. Izvērtēt iespēju tajā izvietot arī uzņēmumu nefinanšu datus;
- veicināt sadarbību ar valsts pārvaldes institūcijām, lai nodrošinātu apmaiņu ar nepieciešamajiem datiem;
- pilnveidot ikgadējos publiskos pārskatus, nodrošinot tajos arvien plašāku informāciju par valsts kapitālsabiedrībām un to darbu sabiedrības interesēs, kā arī ietverot tajos informatīvu kopsavilkumu par katru valsts kapitālsabiedrību;
- izvērtēt iespējas, izmantojot citu valstu labo praksi, veidot ceturkšņa pārskatus par valsts kapitālsabiedrībām, lai valsts kā īpašnieks operatīvi saņemtu datus un spētu savlaicīgi reaģēt iespējamu risku gadījumos;
- veicināt vienvērtīgu likumdošanā noteikto atklātības prasību publiskajām kapitālsabiedrībām ievērošanu kā valsts, tā arī pašvaldību un atvasināto personu kapitālsabiedrībās, t. sk. sniedzot konsultācijas;
- apzināt, vai pietiekamā apjomā un cik kvalitatīvi normatīvajos aktos noteiktās valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību atklātības prasības tiek ievērotas, un popularizēt labās prakses piemērus.

63 Skatīt: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0049&language=LV&ing=A7-2013-0017>

64 Skatīt: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0050&language=LV>

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks īstenota, ieviešot atbilstības pasākumus un iniciatīvas, kas vērsti uz atklātību un atbildību publisko personu kapitālsabiedrībās.

Ieviešot šo apņemšanos, tiks vairota atklātība un sabiedrības informētība par publisko personu kapitālsabiedrību darbību un pārvaldību un veicināta to atbildība.

Papildus informāciju par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību var publicēt arī Atvērto datu portālā vai nodrošināt tos atvērto datu veidā un aprakstīt Atvērto datu portālā (sasaiste ar plāna 3. apņemšanos).

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst divām OGP vērtībām – atklātība un atbildība. Apņemšanās vairo atklātību un atbildību sabiedrībā, nodrošinot plašāku un kvalitatīvāku informāciju par publisko personu kapitālsabiedrībām, veicinot izpratni par to būtisko lomu un ieguldījumu, iespējamiem riskiem un tādējādi veicinot atbildīgu un informētu publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldību.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Sasaiste ar starptautiskiem dokumentiem

Apņemšanās veicinās Latvijas atbilstību OECD Valsts īpašumā esošu uzņēmumu pārvaldības vadlīnijām un OECD Korporatīvās pārvaldības principiem.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Valsts kapitāla daļu turētāju, kas nodrošina visu likumā noteikto informācijas publiskošanas prasību izpildi, īpatsvars no visiem valsts kapitāla daļu turētājiem (rezultāts – 100 %)

30.06.2018.

2. Valsts kapitālsabiedrību, kuras nodrošina visu likumā noteikto informācijas publiskošanas prasību izpildi, īpatsvars no visām valsts kapitālsabiedrībām (rezultāts – 100 %)

31.12.2018.

3. Valsts kapitālsabiedrību pārvaldības aktuālajiem jautājumiem veltīta konference (rezultāts – 1 konference katru gadu)

31.12.2019

4. Valsts kapitālsabiedrību, kas izstrādā nefinanšu ziņojumus, skaits (> 5)

31.12.2019

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Pārresoru koordinācijas centrs

CITAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Biedrība “Baltijas korporatīvās pārvaldības institūts”

Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

ATKLĀTĪBA PAR UZŅĒMUMIEM, KAS DARBOJAS LATVIJĀ, UN TO PATIESAJIEM LABUMA GUVĒJIEM

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Atklātība par uzņēmumu pārvaldību un darbību var veicināt godīgas uzņēmējdarbības vides veidošanos un stiprināt to korporatīvo pārvaldību, kā arī dot iespēju datus izmantot nozaru attīstības analīzei, žurnālistikā un citos sabiedrībai nozīmīgos veidos.

Informāciju par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, un citām juridiskām personām reģistrē Uzņēmumu reģistra (turpmāk – UR) vestajos reģistros. UR nodrošina gan šīs informācijas reģistrēšanu, gan pieejamību. Pamatinformāciju (piemēram, nosaukumu, reģistrācijas numuru, juridisko adresi, reģistrācijas datumu) par kādu Latvijā strādājošu uzņēmumu var saņemt bez maksas UR tīmekļvietnē. Pilnu informāciju par reģistrētajiem uzņēmumiem un to reģistrācijas lietās esošos dokumentus var saņemt pēc pieprasījuma kā maksas pakalpojumu. Informācijas pieprasījumu UR var veikt, piemēram, izmantojot e-pakalpojumu “Izziņu pieprasīšana no Uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem” vienotajā valsts un pašvaldību portālā www.latvija.lv⁶⁵, kurā reģistrētā informācija par uzņēmumu tiek izsniegta dažu minūšu laikā. Noteikta UR informācija elektroniski pieejama atvērto datu veidā⁶⁶.

Kopš 2017. gada 28. aprīļa Eiropas e-tiesiskuma portālā⁶⁷ ir pieejami UR vestā Maksātspējas reģistra⁶⁸ dati, bet no 2017. gada 8. jūnija arī Komercreģistra informācija⁶⁹.

Atklātību par uzņēmumiem veicina arī UR vesto reģistru informācijas atkalizmantoņāji, kuri UR datus, sniedz, pamatojoties uz noslēgtajiem informācijas izsniegšanas līgumiem. 2017. gadā spēkā ir četri šādi līgumi ar SIA “LURSOFT IT”, SIA “Firmas.lv”, SIA „CREFO Rating” un AS “Kredītinformācijas Birojs”.

Vienlaikus UR informācijas izsniegšanas pakalpojumi ilgstoši nav tikuši uzlaboti, nav pieejamas meklēšanas iespējas UR vesto reģistru ierakstos tiešsaistē, kā arī informācija pieejama tikai

65 Skatīt: www.latvija.lv

66 Skatīt: <http://dati.ur.gov.lv/>

67 Skatīt: <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>

68 Skatīt: https://e-justice.europa.eu/content_interconnected_insolvency_registers_search-246-lv.do?clang=lv

69 Skatīt: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_company-489-lv.do?clang=lv

pēc atsevišķa pieprasījuma. Lai veicinātu informācijas par uzņēmumu pārvaldību un darbību pieejamību, nepieciešams uzlabot un dažādot informācijas sniegšanas kanālus, pilnveidot UR tīmekļvietni un tiešsaistes meklēšanas iespējas, ņemot vērā informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas pakalpojumu modernizācijā ērtākas un ātrākas informācijas pieejamības nodrošināšanai, kā arī izvērtēt citu valstu labo praksi. Nolūkā nodrošināt kvalitatīvus UR informācijas izsniegšanas pakalpojumus nepieciešams veicināt UR reģistros veikto ierakstu izmantošanu. Uzlabojot informācijas izsniegšanas pakalpojumus, būtu iespējams veicināt arī personas datu aizsardzību, jo UR valsts notāri pārbauda UR iesniegtos dokumentus un uz to pamata veic ierakstus reģistros, nodrošinot, ka iespējams paļauties uz ierakstā minēto informāciju un papildu dokumentus, uz kura pamata ieraksts izdarīts, pieprasīt nav nepieciešams.

Atklātība par uzņēmumu patiesajiem labuma guvējiem ir viens no OGP prioritārajiem darbības virzieniem. Tādu OGP dalībvalstu kā Lielbritānija, Norvēģija, Slovākija, Austrālija, Francija un ASV rīcības plānos ir iekļauts pasākums, kas saistīts ar patieso labuma guvēju atklātību, īpaši patieso labuma guvēju reģistriem. Tiek uzskatīts, ka informācijas pieejamība par patiesajiem labuma guvējiem ļauj efektīvāk apkarot tādas ekonomiskus noziegumus kā naudas atmazgāšana, korupcija, krāpšana, izvairīšanās no nodokļu nomaksas, ļaujot efektīvāk izsekot aktīvu plūsmai vai noteikt kādai konkrētai personai piederošos aktīvus.⁷⁰

2015. gada 20. maijā tika publicēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES)2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (turpmāk – AML IV direktīva).

AML IV direktīva precizēja nosacījumus juridisko personu un to veidojumu patieso labuma guvēju reģistrācijai, kā arī minētās informācijas atklāšanai. Saskaņā ar AML IV direktīvu juridiskām personām ES dalībvalstīs jānosaka pienākums iegūt un glabāt adekvātu, pareizu un aktuālu informāciju par to faktiskajiem īpašniekiem un datus par to kapitāla daļām. Papildu informācija glabājama arī kādā valsts centrālā reģistrā. AML IV direktīva nosaka, ka informācija par juridisko personu faktiskajiem īpašniekiem ir pieejama kompetentajām iestādēm, atbildīgajiem subjektiem, kas veic klientu uzticamības pārbaudi, un leģitīmas intereses gadījumā arī jebkurai personai vai organizācijai.

Ņemot vērā šīs jaunās AML IV direktīvas prasības, MK 2017. gada 13. jūnijā tika apstiprināts likumprojekts “Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā” un 2017. gada 28. jūlijā tika pieņemts Saeimā 1. lasījumā.

Likumprojekta grozījumi paredz pilnveidot informācijas iesniegšanu un reģistrāciju UR vestajos reģistros par juridisko personu patiesajiem labuma guvējiem, kā arī nodrošināt informācijas par patiesā labuma guvējiem sniegšanu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjektiem, tiem izpildot likuma prasības par klienta identifikāciju un izpēti, uzraudzības un kontroles institūcijām, pašai juridiskajai personai par tās patiesajiem labuma guvējiem, kā arī jebkurai fiziskajai vai juridiskajai

70 Financial Action Task Force. “FATF Guidance: Transparency and Beneficial Ownership”. 2014.

Skatīt: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf>

personai, kas varēs pierādīt, ka tai ir likumīgās intereses. MK 2017. gada 13. jūnijā apstiprinātā likumprojekta “Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā” redakcija nosaka to personu un organizāciju loku, kurām būs tiesības pieprasīt informāciju par juridisko personu patieso labuma guvēju.

Latvijā patieso labuma guvēju reģistrēšana ir aizsākusies jau pirms vairākiem gadiem. Kopš 2011. gada ziņas tiek sniegtas UR vestajā Komercreģistrā par tajā ierakstāmo tiesību subjektu patiesajiem labuma guvējiem, taču ar iesniegto informāciju ir tiesīgas iepazīties vienīgi tiesībaizsardzības iestādes un kontroles iestādes nodokļu administrēšanas, publiskā iepirkuma vai arī publiskās un privātās partnerības jomā. Sagaidāms, ka AML IV direktīvas ieviešanas rezultātā tuvākajos gados informācijas par patiesajiem labuma guvējiem apkopošana Latvijā tiks pilnveidota un tā būs pieejama plašākam personu lokam kā līdz šim.

Informācijas par patiesajiem labuma guvējiem reģistrācijas un pieejamības nodrošināšanu paredz arī Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ierobežošanai 2017. – 2019. gadam, kas 2017. gada 3. maijā tika atbalstīts MK.

KĀDA IR APŅĒMŠANĀS?

Veicināt atklātumu par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā:

- uzlabot un dažādot UR sniegtos informācijas izsniegšanas pakalpojumus, pilnveidojot izsniegšanas kanālus, UR tīmekļvietni un tiešsaistes meklēšanas iespējas, veicinot UR reģistros veikto ierakstu izmantošanu un nodrošinot efektīvāku publisko pieejamību tiem;
- nodrošināt Komercreģistra informācijas pieejamību Eiropas e-tiesiskuma portālā;
- pilnveidot informācijas par patiesajiem labuma guvējiem reģistrāciju un efektīvu pieejamību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

KĀ APŅĒMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks īstenota, ieviešot ar informācijas apkopošanu un pieejamību, kā arī pieejamās informācijas izmantošanas iespēju popularizēšanu saistītus attīstības pasākumus.

KĀ APŅĒMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst visām OGP vērtībām – atklātība, atbildība, sabiedrības līdzdalība un IKT risinājumi. Apņemšanās izpilde palīdzēs nodrošināt lielāku informācijas pieejamību sabiedrībai, kā arī kvalitatīvāku informācijas sniegšanu.

PAPILDU INFORMĀCIJA

Apņemšanas ietvaros noteiktos uzdevumus īsteno atbilstoši pieejamajam finansējumam.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Ieviesta un sabiedrībai pieejama jauna UR tīmekļvietne
31.12.2016. - 01.10.2017.

2. Uzlabot un dažādot UR sniegtos informācijas izsniegšanas pakalpojumus, pilnveidojot izsniegšanas kanālus, tiešsaistes meklēšanas iespējas UR tīmekļvietnē, veicinot UR reģistros veikto ierakstu izmantošanu un nodrošinot efektīvāku publisko pieejamību tiem
01.04.2017. - 01.01.2019.

3. Nodrošināt Komercreģistra informācijas pieejamību Eiropas e-tiesiskuma portālā
01.11.2016. - 08.06.2017.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Uzņēmumu reģistrs, Finanšu ministrija

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

PĒTĪJUMU UN DATU PIEEJAMĪBA UN IZMANTOŠANA PIERĀDĪJUMOS BALSTĪTĀ LĒMUMU PIEŅEMŠANĀ UN SABIEDRĪBĀ

IZPILDES TERMIŅŠ:

2017. gada 2. pusgads – 2019. gada 1. pusgads

KĀDAS IR VALSTIJ UN SABIEDRĪBAI NOZĪMĪGAS PROBLĒMAS, KO PALĪDZ RISINĀT ŠĪ APŅEMŠANĀS?

Valsts un pašvaldību dažādu jomu un institūciju veiktie un pasūtītie pētījumi un tajos izmantotie dati – tā ir vērtīga informācija, lai veicinātu pārdomātu un kvalitatīvu lēmumu pieņemšanu valsts institūcijās. Tos arī var atkalizmantot plašāka sabiedrība – zinātniskajā un pētnieciskajā darbībā, pilsoniskās sabiedrības darbā, pētnieciskajā žurnālistikā, biznesa vidē un citiem mērķiem.

OECD valstīs, reaģējot uz tādiem globāliem izaicinājumiem kā 2008. gada finanšu krīze vai klimata pārmaiņas, aug interese par pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu. Tiek uzskatīts, ka labākas zināšanas var radīt labāku politiku un tādējādi labākus rezultātus valstij un sabiedrībai. Īpaši pieaug datu un analīzes izmantošana tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu ietekmes uz tautsaimniecību, budžetu un sabiedrību izvērtējumos.⁷¹ OECD valstīs pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu veicina arī nozarēs, piemēram, izglītībā.⁷²

Lai veicinātu pārdomātu un objektīvos faktos balstītu rīcību un lēmumu pieņemšanu un lai analizētu situācijas dinamiku laika gaitā, ir svarīgi veicināt izpratni par datu, informācijas un pētījumu izmantošanu valsts un pašvaldību institūciju darbā, kā arī valsts un pašvaldību institūciju veikto pētījumu atkalizmantošanu.

Latvijā valsts un pašvaldību pasūtītie pētījumi ir pieejami tīmekļvietnē–datubāzē “Pētījumu un publikāciju datubāze”⁷³. Datubāzi uztur PKC. Valsts un pašvaldību institūcijām ir pienākums nodot ikkatru to pasūtīto pētījumu ievietošanai datubāzē. Tajā ir pieejami vērtīgi dažādās nozarēs veikti pētījumi, novērtējumi, izvērtējumi, aptaujas. Datubāzē arī uzrādās pētījumi, kas tiek plānoti vai ir izstrādē. Vienlaikus praksē ne visi pētījumi un aptaujas, kas tiek veikti, tiek nosūtīti ievietošanai datubāzē.

71 OECD. “Achieving Public Sector Agility at Times of Fiscal Consolidation”, Paris: OECD Publishing, 2015.
Skatīt: <http://www.oecd.org/publications/achieving-public-sector-agility-at-times-of-fiscal-consolidation-9789264206267-en.htm>

OECD. “OECD Regulatory Policy Outlook 2015”. Paris: OECD Publishing, 2015.

Skatīt: <http://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2015-9789264238770-en.htm>

72 OECD. “Evidence in Education: Linking Research and Policy”. Paris: OECD Publishing, 2007.
Skatīt: <http://www.oecd.org/edu/cei/evidenceineducationlinkingresearchandpolicy.htm>

73 Skatīt: <http://petijumi.mk.gov.lv>

Nozīmīga loma pierādījumos balstītas politikas veidošanā ir arī oficiālajai statistikai, kuru apkopo, analizē un izplata Centrālā statistikas pārvalde (turpmāk – CSP). Tieši oficiālā statistika nodrošina uzticamus un drošus datus, kas ļauj analizēt tendences dažādās nozarēs un veidot ilgtspējīgu nākotnes politiku.

Statistikas likumprojekta sagatavošanas gaitā Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija izteica priekšlikumu standartizēt oficiālās statistikas publicēšanu, izveidojot oficiālās statistikas portālu. Priekšlikums tika atbalstīts Saeimā, un attiecīgā norma iekļauta Statistikas likumā, kas stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī (ar pārejas periodu līdz 2018. gada 1. janvārim oficiālās statistikas portāla izveidei).

Oficiālās statistikas programma apkopo informāciju par oficiālo statistiku un statistikas iestādēm, kas atbildīgas par tās nodrošināšanu. 2016. gadā Latvijā Oficiālās statistikas programmā iekļautas 55 valsts pārvaldes institūcijas, no tām lielākais statistikas nodrošinātājs un oficiālās statistikas sistēmas vadošā iestāde ir CSP.

Statistikas likums paredz, ka statistikas iestādes oficiālo statistiku, kuru tā nodrošina saskaņā ar oficiālās statistikas programmu, publicē iepriekš noteiktā laikā sabiedrībai pieejamā veidā oficiālās statistikas portālā. Oficiālās statistikas portāla satura pamatprasības ir oficiālā statistika, aprakstošie metadati, oficiālās statistikas publicēšanas kalendārs un informācija par netieši identificējamiem datiem (individuālajiem datiem) pētniecības vajadzībām. Portāla darbību tehniski un organizatoriski nodrošina CSP, savukārt Ministru kabinets nosaka oficiālās statistikas portāla tehniskās, kā arī oficiālās statistikas publicēšanas un uzturēšanas prasības.

Ar MK 2016. gada 13. oktobra rīkojumu Nr. 596 “Par informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādņu ieviešanu publiskās pārvaldes informācijas sistēmu jomā (mērķarhitektūras 3.0.versija)” projektu “Oficiālās statistikas portāls” iekļāva IKT mērķarhitektūras 3.0. versijā un uzdeva Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai uzaicināt CSP iesniegt projekta iesniegumu ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību” 2.2.1.1. pasākuma “Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība” ietvaros. CSP līgums ar CFLA tika noslēgts 2017. gada 3. augustā, ko var uzskatīt par projekta īstenošanas uzsākšanu. Pilnvērtīga projekta īstenošana notiks ilgākā laika periodā nekā Latvijas Trešais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns.

Vienlaikus Latvijā nav pietiekamas izpratnes par datiem, atvērtajiem datiem, to pieejamību un izmantošanas iespējām. Valsts un pašvaldību institūcijas var plašāk izmantot pētījumus, kurus tās pasūta, kā arī citus Latvijā vai starptautiski veiktus pētījumus un datus. Arī sabiedrības pārstāvji, piemēram, pētnieki, var aktīvāk izmantot datus, tajā skaitā atvērtos datus, un atkalizmantot valsts un pašvaldību institūciju pasūtītos pētījumus, palielinot to vērtību.

KĀDA IR APŅEMŠANĀS?

Veicināt datu un pētījumu izmantošanu pierādījumos balstītai lēmumu pieņemšanai un plašākā sabiedrībā:

- attīstīt tīmekļvietni–datubāzi “Pētījumu un publikāciju datubāze”, tajā skaitā veicinot valsts un pašvaldību institūciju pētījumu nosūtīšanu PKC ievietošanai tajā un popularizējot tās izmantošanu valsts pārvaldē un sabiedrībā;
- veicināt izpratni par pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu valsts un pašvaldību institūcijās un sabiedrībā un tam lietderīgiem datu, informācijas un pētījumu avotiem un to izmantošanu;
- atbalstīt izglītojošus seminārus un apmācības valsts un pašvaldību institūcijās un pētniekiem, lai vairotu izpratni par atvērto datu principiem, pētījumu un to datu atvērtas pieejas lietderīgumu un izmantošanas iespējas;
- Latvijas Universitātei sadarbībā ar PKC izvērtēt pētījumu datu uzglabāšanas jautājumu kontekstā ar zinātnes datu repozitorija izveidi;
- izveidot oficiālās statistikas portālu, kur viegli pieejamā veidā tiks nodrošināti lēmumu pieņemšanai un plašākai sabiedrībai noderīgi oficiālās statistikas dati.

KĀ APŅEMŠANĀS TIKS IEVIESTA UN PALĪDZĒS RISINĀT NOSAUKTĀS PROBLĒMAS?

Apņemšanās tiks īstenota, ieviešot attīstības pasākumus, informācijas apkopojumus, izglītojošus pasākumus un citas iniciatīvas, kas vērstas uz datu un pētījumu apkopošanu un izmantošanas veicināšanu valsts institūciju darbā un plašākā sabiedrībā.

Apņemšanās palīdzēs veicināt pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu un lielāku datu pratību.

Pētījumu un publikāciju datubāze kā atvērto datu kopu varētu nodot pamatinformāciju raksturojošo metadatu kopu (pētījumu nosaukums, veids, joma, institūcija, publikācijas datums). Lai spētu nodrošināt atvērto datu kopas turpmāku izmantošanu, esošajai informācijas sistēmai jāizstrādā datu kopas sagatavošanas un nodošanas funkcionalitāte.

KĀ APŅEMŠANĀS ATBILST OGP VĒRTĪBĀM?

Apņemšanās atbilst OGP vērtībām – atklātība un IKT izmantošana lielākas atklātības sasniegšanai. Apņemšanās ļaus nodrošināt plašāku informāciju par valsts un pašvaldības institūciju datiem un veiktajiem pētījumiem, veicinās izpratni un spēju izmantot pētījumus un datus labāku lēmumu pieņemšanai.

Apņemšanās arī atbilst OGP vērtībai – sabiedrības līdzdalība, – veicinot valsts institūciju datu un pētījumu popularizēšanu un izmantošanu sabiedrības vajadzībām.

STARPPOSMA MĒRĶI

1. Veicināt valsts un pašvaldību institūciju pētījumu pieejamību "Pētījumu un publikāciju datubāzē", tajā skaitā to nosūtīšanu PKC

01.01.2018. - 31.12.2018.

2. Izveidot jaunu oficiālās statistikas portālu⁷⁴

03.08.2017. - 31.12.2019.

ATBILDĪGĀS VALSTS INSTITŪCIJAS

Pārresoru koordinācijas centrs, Centrālā statistikas pārvalde

PASĀKUMA ĪSTENOŠANĀ IESAISTĪTIE SADARBĪBAS PARTNERI

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte un Sociālo un politisko pētījumu institūts

⁷⁴ Par projektu "Oficiālās statistikas portāls" un tā finansējumu vairāk informācija sniegta šīs apņemšanās sadaļā "Kādas ir valstij un sabiedrībai nozīmīgas problēmas, ko palīdz risināt šī apņemšanās?".

5

LATVIJAS TREŠĀ NACIONĀLĀ ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA, UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

Plāna izpildi koordinē Valsts kanceleja, kas ir Latvijas OGP nacionālais kontaktpunkts.

Līdz ar šo plānu OGP plānu izstrādē iesaistās un to izpildi uzrauga arī Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome (turpmāk - memoranda padome), kuras sēdēs regulāri piedalās arī sociālie partneri. Memoranda padome tika aicināta sniegt viedokli par plānā iekļaujamiem pasākumiem. Padome tiks regulāri informēta par šī plāna izpildi. Memoranda padome var uzaicināt to informēt par plāna izpildes gaitu pēc savas iniciatīvas.

Valsts kanceleja gatavo vidusposma un nobeiguma izvērtējumus, kā arī koordinē informācijas sniegšanu memoranda padomei.

Katru pasākumu jeb apņemšanos īsteno atbildīgās valsts institūcijas sadarbībā ar pasākuma īstenošanā iesaistītajām institūcijām, kas minētas pie katras apņemšanās.

Sadarbības partneru loma ir sniegt atbalstu šī plāna ieviešanā, atbilstoši pieejamiem resursiem iesaistoties konkrētās apņemšanās ieviešanā. Atbildīgās institūcijas, ja nepieciešams, aicina sadarbības partnerus iesaistīties apņemšanās un tās starpposma mērķu un rādītāju īstenošanā. Sadarbības partneri pēc savas iniciatīvas veic aktivitātes, kas sniedz atbalstu apņemšanās un tās starpposma mērķu un rādītāju īstenošanai.

Atbildīgās institūcijas, citas pasākuma īstenošanā iesaistītās institūcijas un sadarbības partneri par paveikto tiks aicināti sniegt informāciju Valsts kancelejai – vidusposma un nobeiguma izvērtējumu sagatavošanai, kā arī, ja nepieciešams, pēc memoranda padomes aicinājuma.

Plāna 12 apņemšanās veido vīziju par prioritārajiem rīcības virzieniem un pasākumiem atvērtas pārvaldības veicināšanai Latvijā. Valsts un pašvaldību institūcijas, dažādu valsts varas atzaru un sabiedrības pārstāvji, arī tie, kas plānā nav pieminēti, ir aicināti iesaistīties, sniedzot savu ieguldījumu sekmīgai atvērtas pārvaldības mērķu sasniegšanai Latvijā.